

Provincie Noord-Brabant

Cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd

Uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024 – 2027

Samenvatting

De uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024 – 2027 is de uitwerking van het beleidskader Levendig Brabant 2030 voor deze bestuursperiode. Hiermee hebben Provinciale Staten de doelen en de richting bepaald. In het bestuursakkoord is deze koers bevestigd en de bijbehorende financiële kaders zijn vervolgens in de Perspectiefnota 2025 vastgesteld. In de uitvoeringsagenda geven we als provincie aan wat we de komende periode gaan doen en welke resultaten we willen behalen op gebied van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd.

Ambities

Met Levendig Brabant willen we een levendig en aantrekkelijk leef-, woon- en verblijfsklimaat in Brabant in stand houden en versterken. Zodat er voor iedereen wat te doen en te beleven is. En we zoeken de verbinding tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd en onze maatschappelijke opgaven, om de kracht van de vier sectoren ook daar van betekenis te laten zijn. De uitvoering van deze ambities wordt vormgegeven langs vier hoofddoelen en twee centrale opgaven.

Doel 1: Bevorderen van passend aanbod

Het aanbod van de producten en diensten van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd sluit in 2030 aan op de behoeften van inwoners en bezoekers. Het aanbod draagt ertoe bij dat Brabant een aantrekkelijke en fijne plek is om te wonen en te werken.

Doel 2 / centrale opgave A: Bevorderen van breed en divers aanbod met focus op jongeren (inclusief aanbod)

Voor doelgroepen die nu nog niet of onvoldoende worden bereikt is er een passend aanbod van de vier sectoren. Aanbod voor jongeren en het stimuleren van jongeren om kennis te maken met de vier sectoren is daarbij een bijzonder aandachtspunt.

Doel 3: Stimuleren van innovatie en vernieuwing, inclusief talentontwikkeling

De vier sectoren zijn vitaal en hebben voldoende ruimte en mogelijkheden om te vernieuwen. Daarmee sluiten we aan op het innovatieve profiel van Brabant. Toptalenten krijgen in Brabant kansen zich te ontwikkelen.

Doel 4 / centrale opgave B: Bijdragen aan maatschappelijke opgaven

Levendig Brabant draagt met cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bij aan een gezonde en aantrekkelijke omgeving om te wonen, werken en verblijven, waar voldoende te doen en te beleven is en waar cultuurhistorie behouden blijft en de sectoren worden verbonden met de maatschappelijke opgaven.

Samen maken we Brabant!

De provincie alleen kan de levendigheid in onze provincie niet borgen. Daarom werken we samen met gemeenten en Rijk, maatschappelijke partners en naar we hopen steeds meer private partners. En met onze uitvoeringsorganisaties. Naast deze partners hebben ook burgers bijgedragen aan het beleidskader Levendig Brabant door aan te geven wat voor hen belangrijk is. Ook in de uitvoering willen we met hen in contact blijven. Onder andere door ervoor te zorgen dat nog beter bekend is wat er in Brabant te doen en te beleven is.

Vier programmaliijnen, twee opgaven

De uitvoering gaat via vier programmaliijnen: Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd. Elke programmaliijn draagt bij aan de vier hoofddoelen. Twee programma-brede opgaven lopen er dwars doorheen en verbinden deze:

- A. Het bereiken van een breder en meer divers publiek
- B. Een levendig Brabant dat bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven: de toegevoegde waarde van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd in de verbinding met onze maatschappelijke opgaven

Beleidsonderdeel	2024	2025	2026	2027	Reserve
Levendig Brabant alg.	0,8	1,5	Momenteel geen budget gereserveerd.	Momenteel geen budget gereserveerd.	8,7
Cultuur	26,5	23,4	24,1	24,2	0,3
Erfgoed	19,5	16,6	15,7	15,7	7,5
Sport	4,4	3,9	3,9	3,9	5,8
Vrijetijd	2,6	3,4	2,7	2,7	Geen reserve
Totaal	55,2	50,4	47,6	47,7	22,3

(Genoemde bedragen zijn in miljoenen Euro's)

Organisatie, financiën en uitvoering

De middelen die we deze bestuursperiode voor deze uitvoeringagenda inzetten, staan in onderstaande tabel. De bestuursakkoordmiddelen 2023-2027 van in totaal € 34 mln. zijn hierin meegenomen. Nog niet al het beschikbare budget is over de jaren verdeeld. Hierdoor beschikken we over reserves die we in deze periode voor de uitvoeringsagenda zullen inzetten. Hiermee is flexibiliteit in onze planning en programmering gecreëerd en daarmee ruimte om snel in te kunnen spelen op -en invulling te kunnen geven aan- nieuwe ontwikkelingen en kansen.

Voorwoord

Cultuur, erfgoed, sport, vrijetijd: de plus op het Brabantse leven

Het leven bestaat uit meer dan alleen praktische zaken zoals wonen, werken of studeren. Gelukkig maar. Cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd zorgen voor een plus op het leven.

We willen dat Brabant voor iedereen een levendige en gastvrije provincie is. Die Brabantse levendigheid kent vele gezichten: van bloemencorso tot veldrijden. Van musea tot een actief verenigingsleven. Van topsport tot breedtesport. Van muzikles tot design. Van religieus erfgoed tot Van Gogh.

In deze uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024–2027 geven we als provincie aan wat we de komende jaren gaan doen en wat we daarmee willen bereiken. Niet iedere Brabander komt even makkelijk met cultuur, sport of erfgoed in aanraking. Daarom willen we meer mensen bereiken en ook meer verschillende mensen. Brabanders van alle leeftijden, achtergronden en inkomensgroepen. De initiatiefnemers en organisaties in de cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd sectoren vragen wij om zich in te spannen om meer verschillende mensen aan te spreken. Zo ontwikkelen we samen een divers aanbod dat past bij de diversiteit van Brabanders.

Ook willen we cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd betrekken om mee te denken over oplossingen voor onze maatschappelijke opgaven. Want creativiteit en verbeelding hebben het vermogen om onvoorstelbare zaken voorstelbaar te maken. Verhalen uit het verleden kunnen een inspiratie zijn voor ruimtelijke opgaven.

Sport laat mensen bewegen en moet toegankelijk zijn voor iedereen, zowel fysiek als financieel. We ondersteunen daarom projecten gericht op gehandicaptensport, de breedtesport en doelgroepen waarbij sprake is van bewegingsarmoede. En we verbinden topsportevenementen aan maatschappelijke opgaven.

Brabant heeft véél om trots op te zijn en dat willen we graag behouden, ook voor toekomstige generaties. We zorgen ervoor dat iedereen weet wat er in Brabant te doen en te beleven is en ook bezoekers van buiten Brabant ons weten te vinden.

Belangrijk om je te realiseren: Levendig Brabant maken we samen. Met allerlei maatschappelijke organisaties, onderwijs, ondernemers, met de Brabantse gemeenten en de rijksoverheid. En met zo veel mogelijk Brabanders!

Bas Maes,
gedeputeerde Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

Inhoud

Samenvatting	2		
Voorwoord	4		
1. Inleiding	6		
2. Beleidsmatige context, kaders en uitgangspunten	8		
2.1 Hoofddoelen	9		
2.2 Vier programmalijnen, twee opgaven	10		
2.3 Doelen, centrale opgaven en de samenhang der dingen	10		
3. Centrale opgaven	13		
3.1 Opgave A: Bereiken van een breder en meer divers publiek	13		
3.2 Opgave B: Verbinden Levendig Brabant met maatschappelijke opgaven	15		
4. Programmalijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd	18		
4.1 Programmalijn Cultuur	18		
4.1.1 Versterken professionele en amateurkunsten	19		
4.1.2 Ondersteunen bibliotheken	20		
4.1.3 Stimuleren van de ontwikkeling van inclusief cultuuraanbod (ook voor jeugd)	21		
4.1.4 Verankeren van cultuureducatie in het onderwijs	22		
4.1.5 Versterken van design, ontwerp en AV/film	23		
4.1.6 Vergroten van private financiering in de cultuursector	24		
4.1.7 Bijdragen aan toptalentontwikkeling (cultuur)	25		
4.1.8 Inzetten van verbeeldingskracht, creativiteit en ontwerpkracht	26		
4.2 Programmalijn Erfgoed	27		
4.2.1 Vertellen van de verhalen van Brabant	27		
4.2.2 Bijdragen aan de instandhouding van cultureel erfgoed	29		
4.2.3 Versterken erfgoedparticipatie (nieuw publiek bereiken)	31		
4.2.4 Beheren, vernieuwend presenteren en ontsluiten van collecties	32		
4.2.5 Erfgoed verbinden met ruimtelijke opgaven	33		
4.3 Programmalijn Sport	34		
4.3.1 Stimuleren topsportevenementen met maatschappelijke impact	35		
4.3.2 Vergroten mogelijkheden voor uniek-sporten/ -sporters	36		
4.3.3 Versterken innovatie in de sport	37		
4.3.4 Bijdragen aan de ondersteuning van topsporttalenten	38		
4.3.5 Stimuleren dat Brabanders gaan bewegen	39		
4.4 Programmalijn Vrijetijd	40		
4.4.1 Vergroten van de bekendheid van het aanbod	41		
4.4.2 Vergroten en verbeteren van het aanbod	42		
5. Organisatie en uitvoering	45		
5.1 Organisatie	45		
5.2 Externe partners	45		
5.3 Europese samenwerking	47		
5.4 Middelen	48		
5.5 Risicobeheersing	49		
5.6 Communicatie en participatie	50		
6. Monitoring	52		
Eindnoten	56		

1. Inleiding

De uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024 – 2027 is de uitwerking van het beleidskader Levendig Brabant 2030, het bestuursakkoord “Samen maken we Brabant!” en de Perspectiefnota 2025.

Het beleidskader Levendig Brabant 2030 ([Statenvoorstel 67/22](#)) is op 3 februari 2023 door Provinciale Staten vastgesteld. Hiermee hebben Provinciale Staten de doelen en de richting bepaald. In het bestuursakkoord is deze koers bevestigd en de bijbehorende financiële kaders zijn vervolgens in de Perspectiefnota 2025 vastgesteld.

Onze ambitie voor 2030 is dat cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bijdragen aan een levendig Brabant voor iedereen. Vanuit deze vier sectoren werken we op integrale wijze aan de ambitie dat we een levendig Brabant willen voor iedereen, inwoners en bezoekers. Met bruisende steden en kernen en waar iedereen zich thuis voelt en zichzelf kan zijn. We willen aantrekkelijk en innovatief zijn en we willen bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd zetten dé plus op ons leven.

In deze uitvoeringsagenda geven we als provincie aan wat we de komende periode gaan doen en welke resultaten we willen behalen op gebied van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd.

2. Beleidsmatige context, kaders en uitgangspunten

2. Beleidsmatige context, kaders en uitgangspunten

Komende jaren staan het bereiken van een breder en meer divers publiek, het stimuleren van innovatie en vernieuwing en het bijdragen aan onze maatschappelijke opgaven in Brabant centraal. Deze doelen kan de provincie niet alleen realiseren. We zullen daarom onze partners opzoeken voor afstemming en samenwerking.

Een belangrijk uitgangspunt voor de realisatie van onze ambities op gebied van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd is: waar het kan, werken we samen. Want vanzelfsprekend kan de provincie niet in haar eentje de levendigheid in onze provincie borgen. We willen schouder aan schouder verder bouwen aan een levendig Brabant voor iedereen en bouwen daarbij voort op kwaliteiten, competenties en netwerken die de afgelopen jaren zijn opgebouwd. Bij wat we doen, zullen we ons telkens goed moeten verhouden tot alle spelers in het speelveld. En we streven daarbij naar een beter samenspel tussen de spelers, zo maken we samen (meer) impact. In onze uitvoering maken we nadrukkelijk gebruik van onze uitvoeringsorganisaties (zie ook hoofdstuk 5).

Als provincie willen we complementair zijn aan andere overheden en private en maatschappelijke partijen. Om met onze inzet een zo groot mogelijke impact te maken is het belangrijk om telkens goed te kijken naar onze doelen én de omgeving. Opdat initiatieven op elkaar inhaken en positief versterken. Want we realiseren ons dat de provinciale (financiële) bijdrage aan de vier sectoren relatief

beperkt is. Het Rijk, gemeenten, maatschappelijke organisaties, bezoekers en private partners dragen meer bij.

Provincie onderdeel van ecosystemen

Gemeenten, Rijk en ook tal van maatschappelijke organisaties, ondernemers en onderwijs zetten zich in voor cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Dit geheel kun je zien als een samenspel van diverse ecosystemen: zelfregulerende netwerken waarin organisaties elk vanuit eigen intenties een bijdrage leveren en op die manier samen iets realiseren en in stand houden, overigens zonder dat zo'n ecosysteem star of onveranderlijk is.

Vaak is de provincie hierin niet als eerste aan zet. Met een duidelijke focus op de Brabanders, de maatschappelijke opgaven en behoeftes – van inwoners en bezoekers, van bedrijven, maatschappelijke opgaven, de regio, enzovoorts – werkt de provincie aan ontwikkelingen die meerwaarde hebben voor onze leefomgeving. Aan het realiseren van maatschappelijke impact.

De focus in ons werk ligt op de Brabanders en op de maatschappelijke opgaven, waarbij steeds de vraag naar het waarom, naar de maatschappelijke impact centraal staat. We onderscheiden daarbij drie provinciale rollen:

- *Richting geven*
Hieraan geven we invulling met ons beleidskader, onze uitgangspunten en door heldere doelen te stellen. Onze invalshoek daarbij is de regie op bovengemeentelijke ontwikkelingen.
- *Beweging stimuleren*
Dit doen we door het inzetten en het verbinden van kennis en netwerken: als middenbestuur creëren we overzicht, leggen we verbindingen, entameren onderzoek, bundelen signalen waarmee we schaal maken en brengen ervaringen van elders in.
- *Ontwikkelingen mee mogelijk maken*
Vanuit onze programma's met doelen en middelen, maken we ontwikkelingen ook daadwerkelijk mede mogelijk. Met als uiteindelijke doel om aan te sluiten bij waar in Brabant behoefte aan is.

2.1 Hoofdoelen

We gaan in deze uitvoeringsagenda uit van vier hoofdoelen die qua inhoud gelijk zijn aan de vijf doelen die in het beleidskader Levendig Brabant 2030 zijn benoemd. Er is geen sprake van nieuwe doelen en onderwerpen zijn ook niet meer - of minder - belangrijk geworden. De nieuwe ordening komt omdat we in de uitwerking van het kader naar deze uitvoeringsagenda tot de conclusie zijn gekomen dat onze doelen "inclusief aanbod" en "aanbod voor jeugd" sterk in elkaars verlengde liggen en overlap vertonen. Daarom hebben we deze elementen samengevoegd in doel twee. Op eenzelfde manier kwamen we tot de conclusie dat het doel rondom "talentontwikkeling" sterk samenhangt met innovatie en vernieuwing in de sectoren. Talentontwikkeling is onderdeel van vernieuwing. Dit onderdeel is daarom bij doel vier gevoegd.

Doel 1: Bevorderen van passend aanbod

Het aanbod van de producten en diensten van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd sluit in 2030 aan op de behoeften van inwoners en bezoekers. Het aanbod draagt ertoe bij dat Brabant een aantrekkelijke en fijne plek is om te wonen en te werken.

Doel 2: Bevorderen van breed en divers aanbod met focus op jongeren (inclusief aanbod)

Voor doelgroepen die nu nog niet of onvoldoende worden bereikt is er een passend aanbod van de vier sectoren. Aanbod voor jongeren en het stimuleren van jongeren om kennis te maken met de vier sectoren is daarbij een bijzonder aandachtspunt.

Doel 3: Stimuleren van innovatie en vernieuwing, inclusief talentontwikkeling

De vier sectoren zijn vitaal en hebben voldoende ruimte en mogelijkheden om te vernieuwen. Daarmee sluiten we aan op het innovatieve profiel van Brabant. Toptalenten krijgen in Brabant kansen zich te ontwikkelen.

Doel 4: Bijdragen aan maatschappelijke opgaven

Levendig Brabant draagt met cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bij aan een gezonde en aantrekkelijke omgeving om te wonen, werken en verblijven, waar voldoende te doen en te beleven is en waar cultuurhistorie behouden blijft en de sectoren worden verbonden met de maatschappelijke opgaven.

In het beleidskader waren de doelen al uitgewerkt in subdoelen. Deze zijn in deze uitvoeringsagenda verder uitgewerkt in operationele doelen, op te leveren prestaties en activiteiten ('wat gaan we hiervoor doen').

2.2 Vier programmaliijnen, twee opgaven

De uitvoering geven we vorm langs vier herkenbare sectorale programmaliijnen: in alfabetische volgorde Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd. Deze staan echter niet los van elkaar, want elke programmaliijn draagt bij aan de vier hoofddoelen. En naast de hoofddoelen zijn er twee programma-brede opgaven die dwars door de programmaliijnen lopen en deze verbinden:

- A. Het bereiken van een breder en meer divers publiek
- B. Een levendig Brabant dat bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven: de toegevoegde waarde van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd in de verbinding met onze maatschappelijke opgaven

Bij wat we doen, zal telkens de vraag worden gesteld of - en hoe dit - kan bijdragen aan (een van de) doorsnijdende opgaven. Zo werken we rond deze opgaven nadrukkelijk aan het versterken van de onderlinge samenhang, verdere samenwerking en mogelijke vormen van synergie tussen de vier sectoren.

2.3 Doelen, centrale opgaven en de samenhang der dingen

Vier hoofddoelen, twee doorsnijdende centrale opgaven en vier programmaliijnen waarin gewerkt wordt aan de hand van een aantal operationele doelen: onderstaande tabel laat de samenhang zien. Tussen haakjes wordt verwezen naar de paragrafen in hoofdstuk drie en vier waar meer over het betreffende te lezen is, daar vindt u het wensbeeld voor 2027, de beoogde prestaties, de bijbehorende activiteiten ('wat gaan we hiervoor doen') en prestatie-indicatoren.

Programmaliijn	Cultuur	Erfgoed	Sport	Vrijetijd
Hoofddoel	Operationele doelen			
Doel 1 Passend aanbod	Versterken professionele en amateurkunsten (4.1.1) Ondersteunen bibliotheken (4.1.2)	Vertellen van verhalen van Brabant (4.2.1) Bijdragen aan de instandhouding van cultureel erfgoed (4.2.2)	Stimuleren topsportevenementen met maatschappelijke impact (4.3.1)	Vergroten van de bekendheid van het aanbod (4.4.1)
Doel 2 Inclusief aanbod	Stimuleren van inclusief cultuur-aanbod (ook voor de jeugd) (4.1.3) Verankeren van cultuureducatie in het onderwijs (4.1.4)	Versterken van erfgoedparticipatie (4.2.3)	Vergroten mogelijkheden voor uniek sporten/-sporters (4.3.2)	Vergroten en verbeteren van het aanbod (4.4.2)
Opgave A (3.2.1): Bereiken van een breder en meer divers publiek				
Doel 3 Innovatie en vernieuwing, incl. talentontwikkeling	Versterken van design, ontwerp en AV/film (4.1.5) Vergroten van private betrokkenheid in de cultuursector (4.1.6) Bijdragen aan toptalentontwikkeling (cultuur) (4.1.7)	Beheren, vernieuwend presenteren en ontsluiten van collecties (4.2.4)	Versterken innovatie in de sport (4.3.3) Bijdragen aan de ondersteuning van topsporttalenten (4.3.4)	
Doel 4 Bijdragen aan maatschappelijke opgaven	Inzetten van verbeeldingskracht, creativiteit en ontwerpkracht (4.1.8)	Erfgoed verbinden met ruimtelijke opgaven (4.2.5)	Stimuleren dat Brabanders gaan bewegen (4.3.5)	
Opgave B (3.2.2): Verbinden Levendig Brabant met maatschappelijke opgaven				

In de tabel zijn de operationele doelen opgenomen bij het hoofddoel waar ze primair aan bijdragen. In de praktijk komt het vanzelfsprekend voor dat activiteiten meerdere doelen dienen. De tabel laat verder zien hoe de twee doorsnijdende opgaven aansluiten bij de hoofddoelen: opgave A heeft met name betrekking op hoofddoel 2. Opgave B sluit met name aan bij hoofddoel 4.

Wat gaan we de komende jaren concreet doen: welke operationele doelen onderscheiden we, welke prestaties willen we behalen, wat gaan we daarvoor doen en welke meetbare prestatie-indicatoren horen daarbij? Meer hierover in hoofdstuk drie waarin de twee doorsnijdende opgaven worden uitgewerkt. In hoofdstuk vier komen de programmaliijnen vervolgens aan bod.

3. Centrale opgaven

3. Centrale opgaven

De centrale opgaven hebben als doel om de impact van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd te vergroten. Het realiseren ervan vraagt om sectoroverstijgende samenwerking en kennisdeling. Hieronder schetsen we voor de twee centrale opgaven een vergezicht voor 2027 en tevens een kort overzicht van de prestaties en activiteiten waar programmabreed aan wordt gewerkt.

3.1 Opgave A: Bereiken van een breder en meer divers publiek

In 2027 is het aanbod van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bekend bij verschillende publieksgroepen. Instellingen en bedrijven in die sectoren zijn actief bezig met publiekbereik. Dit resulteert in een breder en meer divers publiek. Jongeren krijgen daarbij extra aandacht en spelen een actieve rol bij het bereiken van hun leeftijdsgenoten. "Voor en door jongeren". Opgedane ervaringen en vergaarde data zijn gedeeld met onze partners.

Publieksbereik gaat over de activiteiten van organisaties om een meer divers publiek te bereiken dat actief en passief gebruik maakt van hun aanbod (producten en diensten). Het maken van aanbod is aan instellingen, bedrijven en organisaties die actief zijn in de respectievelijke sectoren. In dit doorsnijdende thema richten wij ons op de samenwerking tussen de vier sectoren om nieuwe groepen te bereiken, het ontwikkelen van nieuwe instrumenten en het delen van kennis hierover. Ook reiken we organisaties praktische handvatten aan waarmee zij in hun praktijk het publieksbereik kunnen verbeteren.

Op te leveren prestaties

1. Een gezamenlijk met externe partners opgestelde Agenda Publieksbereik (gereed medio 2025) voor de periode 2025-2027.
2. Brabanders en bezoekers van Brabant zijn beter in staat gesteld kennis te nemen van het aanbod van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd in Brabant.
3. Evaluatie van de subsidieregeling Pilots Levendig Brabant 2023-2024 (gereed 2024)
4. In subsidieregelingen zullen we waar mogelijk publieksbereik als criterium opnemen.
5. Data over publieksbereik is beschikbaar en wordt gedurende deze bestuursperiode continu geoptimaliseerd. We rapporteren minimaal 1x per jaar over beschikbare data.

Wat gaan we hiervoor doen?

Wat gaan we hiervoor doen ?

- We stellen een agenda op om publieksbereik te vergroten. Daartoe willen we samen met onze uitvoeringsorganisaties en partners vanuit cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd een startbijeenkomst organiseren om daarna (uiterlijk medio 2025) te komen tot zo'n agenda waarin we afspraken maken wat we samen gaan doen om het publieksbereik te vergroten. We hebben daarbij specifiek aandacht voor jongeren en denken ook aan de mogelijkheid om aansprekende projecten als 'etalageprojecten' in te zetten. Deze agenda zal via BrabantStad, Midstad en de Vereniging van Brabantse Gemeenten met gemeenten worden gedeeld en besproken. Daarna houden we via een jaarlijkse follow-up zicht op de voortgang en doorwerking.
- We zorgen ervoor dat het aanbod in Brabant bij meer inwoners en bezoekers bekend is. Hiertoe versterken we de samenwerking tussen Destination Marketing Organisaties (DMO's) in Brabant, lokale overheden, toerismebedrijven, culturele instellingen, beheerders van ons erfgoed, sport- en evenementenorganisaties en andere belanghebbenden. Doel is dat meer mensen bereikt kunnen worden en meer aanbod kan worden aangeboden. Daarbij bouwen we voort op de ervaringen van onze uitvoeringsorganisaties en Merk Brabant.
- Bij onze financiering voor de ontwikkeling van nieuw aanbod kijken we deze bestuursperiode voor alle sectoren steeds expliciet in hoeverre het bereiken van nieuw publiek is meegenomen. Publieksbereik is een belangrijk criterium in de subsidieregelingen die we deze bestuursperiode ontwikkelen. Op basis van de evaluatie Pilots Levendig Brabant ontwikkelen we een vervolgaanpak gericht op bijdragen aan een Levendig Brabant voor iedereen met aandacht voor de verbinding tussen de sectoren.

- We stellen bestaande en nieuwe data beschikbaar aan aanbieders en beleidsmakers in de vier sectoren. Producten die we opleveren zijn onderzoeken naar publieksbereik en leefstijlprofielen om te kunnen bepalen waar behoefte aan is. Hierdoor ontstaat inzicht in trends, ontwikkelingen en witte vlekken in het publieksbereik. En we maken jaarlijks inzichtelijk waar in Brabant het programma Levendig Brabant betrokken is bij projecten en activiteiten. Zo bieden we organisaties en gemeenten een beter inzicht in trends en ontwikkelingen, omvang en aard van verschillende doelgroepen en stimuleren zo om (meer) data-gedreven te werken. We zoeken aansluiting bij landelijke initiatieven zoals DEN¹, geven inzicht in trends en ontwikkelingen en delen kennis over *best practices*. We werken hierin nauw samen met onze uitvoeringsorganisaties, zij spelen hierbij een belangrijke rol. We stimuleren kennisuitwisseling tussen de vier sectoren.

Prestatie-indicatoren

- Agenda Publieksbereik gereed medio 2025
- Monitoringslijn Publieksbereik gereed medio 2025
- Jaarlijks presenteren we een overzicht van projecten en activiteiten waar we als provincie betrokken zijn.

3.2 Opgave B: Verbinden Levendig Brabant met maatschappelijke opgaven

In 2027 is de toegevoegde waarde van de inzet van verhalen, inspiratie, creativiteit, verbeelding, ontwerpkraft en bewegen voor onze maatschappelijke vraagstukken bekend. Ze maken onvoorstelbare zaken voorstelbaar en brengen inspiratie en motivatie. Dit helpt bij het vinden van nieuwe oplossingen voor onze maatschappelijke opgaven. En tevens biedt het onze sectoren kansen om hun maatschappelijke impact te vergroten en nieuwe doelgroepen te bereiken.

Het bijdragen aan maatschappelijke opgaven gaat over het inzetten van de kracht van cultuur, erfgoed en sport bij de aanpak van onze opgaven. Cultuur, verbeelding en creativiteit hebben het vermogen om onvoorstelbare zaken voorstelbaar te maken en ontwerp kan nieuwe mogelijkheden creëren. Kwaliteiten die bij het zoeken naar oplossingen voor onze maatschappelijke opgaven van grote betekenis zijn. Het bevorderen van lees- en digitale vaardigheden draagt bij aan brede welvaart en (positieve) gezondheid. Voor erfgoed geldt dat de verhalen uit het verleden een inspiratie zijn voor toekomstige ruimtelijke opgaven – denk bijvoorbeeld aan hoe we in het verleden met water omgingen en aan de huidige waterbergingsopgave. En sport zet zich in om bewegen meer vanzelfsprekend te maken en draagt zo bij aan brede welvaart en (positieve) gezondheid.

De ambitie om de verbinding tussen onze sectoren en onze maatschappelijke opgaven te leggen, is een uitnodiging vanuit Levendig Brabant om samen te werken met de provinciale collega's en hun netwerken om samen een zoektocht aan te gaan, op zoek naar nieuwe inzichten, werkwijzen en oplossingen voor onze maatschappelijke opgaven. Vaak gaat het om samenwerkingen tussen verschillende sectoren die onbekend zijn met de ander. Hierdoor kan sprake zijn van (impliciete) obstakels. Denk aan verschillen in werkmethoden, taalgebruik, opvattingen en soms

ook (ogenschijnlijk) tegenstrijdige belangen. Levendig Brabant pakt de uitdaging op om de verschillende werelden te verbinden, zodat het toevoegen van verhalen, verbeelding, creativiteit, enz. een waardevolle aanvulling wordt in onze aanpak van de maatschappelijke opgaven, waardoor nieuwe werkwijzen en oplossingen kunnen worden gevonden.

Op te leveren prestaties

1. Eerste helft 2025 hebben we afspraken gemaakt op welke wijze we (provincie samen met onze uitvoerende partners) 2025-2028 als Levendig Brabant bijdragen aan de maatschappelijke opgaven.
2. We maken jaarlijks met praktijkvoorbeelden zichtbaar hoe verbindingen tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd met maatschappelijke opgaven (ook breder dan alleen de provinciale) zijn gelegd.
3. We verbinden bestaande regionale, nationale en internationale netwerken met elkaar en dragen zo bij aan kennisdeling en een betere toegang tot nationale en internationale fondsen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Wat gaan we hiervoor doen?

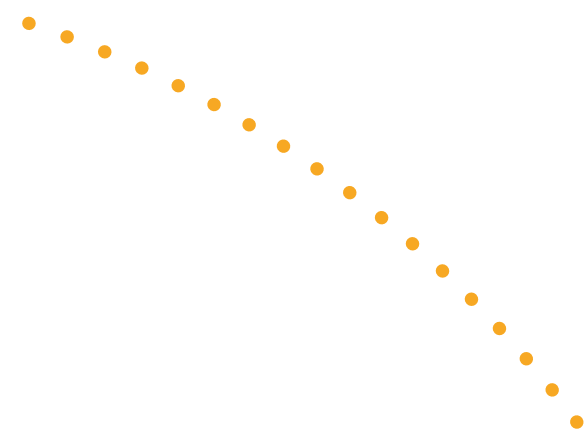

- We maken afspraken met onze uitvoerende partners. Daarbij richten we ons op het beter inzichtelijk maken wat de waarde van de sectoren is en hoe we de sectoren kunnen ondersteunen door het delen van kennis en het ontwikkelen en verbinden van netwerken.
- We laten jaarlijks voorbeelden uit de bestaande praktijk zien. Daartoe volgen we in onze vier sectoren jaarlijks wat er gebeurt in relatie tot bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Om ervan te leren maken we succesvolle maar ook minder succesvolle projecten zichtbaar. Zo delen we ervaringen (door middel van een nog te bepalen communicatiestrategie).
- We gebruiken kennis van anderen en willen niet het wiel opnieuw uitvinden. We sluiten waar mogelijk aan bij landelijke programma's zoals [CLICKNL](#) (kennis- en innovatienetwerk van de creatieve industrie), de Erfgoeddeal, het [Verdrag van Faro](#) (gericht op erfgoedparticipatie) en [Stimuleringsfonds](#) (fonds voor de creatieve industrie). En we willen Brabantse partners stimuleren om (Europese) fondsen en internationale kennis en netwerken (waaronder het Districts of Creativity Network) te benutten. Hiervoor zetten we deze bestuursperiode extra capaciteit in.

Prestatie-indicatoren

Jaarlijks organiseren van netwerkbijeenkomsten voor kennisdeling van praktijkervaringen i.r.t. de maatschappelijke opgaven. De eerste netwerkbijeenkomst vindt in tweede helft 2024 plaats.

4. Programmalijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

4. Programmaliijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

De uitvoering van de uitvoeringsagenda wordt met name opgepakt in de vier programmaliijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd. Alles wat we daar doen, moet bijdragen aan het realiseren van onze hoofddoelen. Zo dragen de programmaliijnen vanuit hun sectorale activiteiten dus bij aan het realiseren van onze grotere ambities.

De uitvoering krijgt met name gestalte in de vier programmaliijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd. Deze zijn genoemd naar de sectoren waarmee nauw wordt samengewerkt, maar vanzelfsprekend is de programmaliijn Cultuur niet gelijk aan de cultuursector, net zomin als dat de programmaliijn Erfgoed gelijk is aan de erfgoedsector, enz.. Hieronder worden de activiteiten in de vier programmaliijnen toegelicht.

4.1 Programmaliijn Cultuur

De (intrinsieke) waarde van cultuur

Cultuur gaat over het vermogen tot creatieve verbeelding en de betekenis ervan voor mensen. In kunst en cultuur draait het niet alleen om de herkenning van het bekende, maar juist ook om het verkennen van het onbekende, het verlegt grenzen en verruimt de horizon van het publiek. De intrinsieke waarde bij het publiek gaat over persoonlijke, subjectieve ervaringen van individuen. Waarom mensen muziek luisteren, een boek lezen, of een film, voorstelling of museum bezoeken. Men zoekt vermaak, wil geboeid raken, heeft behoefte aan reflectie, verstillig, wil meegenomen worden in een andere wereld, heeft behoefte aan verrassing of verwondering, enzovoorts. (Beleidskader Levendig Brabant 2030)

Cultuurbeleid is erop gericht de waarden van cultuur voor iedereen en de samenleving als geheel tot hun recht te laten komen. De verschillende overheden financieren cultuur om daar randvoorwaarden voor te scheppen. Zo dragen ze ertoe bij dat er aanbod tot stand komt dat er anders niet zou zijn, op plekken waar het anders niet zou zijn, dat mensen cultuur kunnen beoefenen, beleven en bezoeken en dat creatief talent zich kan ontplooien.

Als provincie zetten we ons op gebied van kunst en cultuur in voor het versterken van de professionele en amateurkunsten, cultuureducatie en talentontwikkeling. Onze bijzondere aandacht gaat de komende jaren uit naar de creatieve sectoren design, ontwerp en AV/film. We willen het innovatieve profiel van Brabant, ons DNA, versterken door het ontwikkelklimaat in deze disciplines uit te bouwen en te versterken.

4.1.1 Versterken professionele en amateurkunsten

In 2027 hebben we in Brabant een breed spectrum aan kwalitatief goed cultuuraanbod mede mogelijk gemaakt. Hiertoe hebben instellingen voor professionele kunsten subsidie ontvangen om cultuuraanbod te ontwikkelen, namelijk topaanbod en aanbod aansluitend op de behoeften van onze inwoners en (intern)nationale bezoekers. Hierdoor staan de Brabantse instellingen bovendien goed voorgesorteerd voor diverse financieringsinstrumenten van het Rijk; we beogen dat in de periode 2025-2028 minimaal 12 Brabantse instellingen deel uitmaken van de nationale Culturele Basisinfrastructuur (BIS).

Daarnaast hebben we een kwalitatief goed amateurkunstenaanbod mede mogelijk gemaakt. Immers: het amateurkunstenveld is een bron van vertier voor beoefenaars en een waardevolle voedingsbodem voor de professionele kunsten.

Op te leveren prestaties

1. Op basis van de regeling professionele kunsten en de regeling voor amateurkunst hebben Brabantse instellingen subsidie kunnen aanvragen voor de periode 2025-2028. In 2024 is bekend welke instellingen op deze wijze meerjarig door de provincie worden ondersteund.
2. Van de instellingen die provinciale subsidie ontvangen, is per jaar bekend hoeveel bezoekers en deelnemers van het aanbod gebruik hebben gemaakt.
3. Met BrabantStad en het ministerie van OCW zijn in 2024 voor de periode 2025-2028 nieuwe bestuurlijke afspraken gemaakt. Ook maken we in deze bestuursperiode nieuwe afspraken over het Cultuurbestel en de provinciale positie daarin voor de periode erna, vanaf 2029.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Voor de periode 2025-2028 verstrekken we opnieuw meerjarige subsidies zowel gericht op professionele als amateurkunsten. In 2024 nemen we daarover een besluit. Vanaf 2025 monitoren we jaarlijks de voortgang met betrekking tot bezoekersaantallen en publieksgroepen. Voor de periode 2025-2028 wordt aanvullend incidenteel budget beschikbaar gesteld vanuit de perspectiefnota-middelen voor de professionele kunsten teneinde voor die periode meer rijksgeld naar Brabant te halen.
- We monitoren hoe publieksgroepen worden bereikt met cultuuraanbod en onderzoeken welke kansen er liggen voor verbetering van publieksbereik in Brabant. Daarbij kijken wij in het bijzonder naar het aanbod voor - en de tevredenheid van - jongeren.
- In 2024 sluiten we met BrabantStad en het ministerie van OCW een Cultuurconvenant 2025-2028 en voeren dit convenant vanaf 2025 uit. Onderdeel van dit convenant zijn het herijken in deze bestuursperiode van de huidige afspraken tussen gemeenten, provincie en rijk voor de periode na 2029.

Prestatie-indicatoren

- Meerjarige subsidies Professionele en Amateurkunsten 2025 – 2028 beschikt in 2024
- Plan van aanpak bereiken van jongeren begin 2026 gereed

4.1.2 Ondersteunen bibliotheken

In 2027 hebben de bibliotheken zich verder ontwikkeld als een belangrijke ontmoetingsplek en bron van kennis voor iedere Brabander. Ze voorzien in de lokale behoeften aan informatie die voor iedereen (digitaal) toegankelijk is. De leesvaardigheid, het bestrijden van laaggeletterdheid en het versterken van de participatie in de informatiesamenleving heeft een impuls gehad. We dragen hiermee ook bij aan onze ambities op het gebied van Brede Welvaart en Gezondheid.

Op te leveren prestaties

1. We maken in 2024 in een convenant meerjarige afspraken met het Rijk, provincies, gemeenten en de bibliotheeksector over ieders rol ten aanzien van de ondersteuning van bibliotheken.
2. We maken jaarlijks afspraken met onze uitvoeringsorganisatie Cubiss over de activiteiten die wij vanuit onze provinciale rol ondersteunen.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We sluiten in 2024 met het Rijk en andere betrokkenen een convenant over onze rol in de ondersteuning van het bibliotheeknetwerk.
- We stimuleren innovatie, geletterdheid en leesvaardigheid, participatie in de informatiesamenleving en een leven-lang-ontwikkelen door bibliotheken. We ondersteunen bibliotheken vanuit deze opgaven en zorgen daarnaast voor het leenverkeer tussen bibliotheken. De ondersteuning van de Brabantse bibliotheken wordt uitgevoerd door Cubiss. Jaarlijks onderzoeken we de tevredenheid van de bibliotheken over onze inzet.

Prestatie-indicatoren

- Convenant met Rijk, provincies, gemeenten en de bibliotheeksector t.b.v. ondersteuning van bibliotheken ondertekend in 2024

4.1.3 Stimuleren van de ontwikkeling van inclusief cultuuraanbod (ook voor jeugd)

De focus van de provinciale inzet is verlegd van sec de makers en culturele organisaties naar het aanbod, makers en hun publiek. In 2027 sluit het cultureel aanbod hierdoor beter aan op de behoeften en zijn aantoonbaar nieuwe publieksgroepen bereikt. Er is sprake van een gevarieerd aanbod van kunst- en cultuurinitiatieven waaraan uiteenlopende publieksgroepen deelnemen. De drempels voor cultuurdeelname zijn verlaagd en jongeren en andere nieuwe publieksgroepen zijn tevreden met het aanbod.

Op te leveren prestaties

1. De drempels voor kunst- en cultuurdeelname zijn verlaagd. Er is nieuw kunst- en cultuuraanbod gecreëerd voor publieksgroepen die nu nog niet of onvoldoende bereikt worden. We ondersteunen nieuwe initiatieven met kennis en middelen.
2. We hebben inzicht in nieuw publieksbereik en delen dit met de sector.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We ontwikkelen een meerjarig programma gericht op inclusief kunst- en cultuuraanbod waarin we makers en organisaties uitdagen nieuwe publieksgroepen te betrekken en bereiken. Daarbij vragen we aandacht voor het verlagen van drempels voor cultuurdeelname. Onze focus verschuift daarmee van het ondersteunen van sec de makers naar de makers en hun publiek. We monitoren het bereikte publiek van het culturele aanbod dat wij subsidiëren. We dragen goede voorbeelden uit zodat ook anderen van de ervaringen gebruik kunnen maken.
- We zetten de buurtcultuurregeling voort. Via buurtcultuurprojecten (in stad en platteland) helpen we om ideeën te realiseren waarin culturele impulsen bijdragen aan de levendigheid in de eigen leefomgeving, brengen tegelijkertijd mensen in aanraking met cultuur (ook mensen die wellicht anders weinig cultuuraanbod genieten) en dragen zo bij aan ontmoetingen, samenwerken en samenleven.

Prestatie-indicatoren

- Nieuwe subsidieregeling gericht op inclusief kunst- en cultuuraanbod gereed in 2024
- Eerste goede voorbeelden uit de sector van nieuw ontwikkelde activiteiten voor beoogde nieuwe publieken zijn getraceerd en bekend gemaakt in de loop van 2025

4.1.4 Verankeren van cultuureducatie in het onderwijs

In 2028 is cultuureducatie onderdeel van het onderwijscurriculum van scholen en maken Brabantse leerlingen binnen het primair en voortgezet onderwijs kennis met erfgoed, kunst en cultuur, zo is vastgelegd in het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs 2013–2024. Daarom werken we samen met het Rijk en gemeenten tot 2027 toe naar aan de verankering en kwaliteit van cultuureducatie in de Brabantse scholen.

Op te leveren prestaties

1. Afronding (eind 2024) programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 (CMK-3).
2. In 2024 sluiten we een convenant met het Rijk en gemeenten met nieuwe afspraken over de ondersteuning van cultuureducatie voor de periode 2025-2028.
3. Brabantse scholen (PO en VO) die deelnemen aan het programma Cultuureducatie met kwaliteit hebben in 2028 cultuuronderwijs geïmplementeerd in hun onderwijscurriculum.
4. Gemeenten die deelnemen aan het programma Cultuureducatie met kwaliteit hebben cultuureducatie een stevige plek gegeven in hun beleid, waarmee ze het onderwijs voldoende kunnen blijven ondersteunen.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We voeren via Kunstloc Brabant en Erfgoed Brabant en met Brabantstad het plan voor Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 (CmK-3) uit. Dit ronden we eind 2024 af.
- We werken in 2024 aan de herziening van bestuurlijke afspraken met het Rijk en gemeenten voor 2025 en verder. Vanaf (2025) krijgt CmK-3 een vervolg in de laatste Cultuureducatie met Kwaliteit periode 2025-2028 (CmK-4).²
- We voeren een actieve lobby richting het Rijk voor meer cultuuronderwijs in het basis- en voortgezet onderwijs. Wij zien graag dat cultuureducatie in de toekomst structureel via het onderwijs wordt georganiseerd, waarbij wij voorzien een richtinggevende taak in kennisdeling op ons te nemen. Hierover willen we afspraken maken met het Rijk, gemeenten, scholen en onze uitvoeringsorganisaties Kunstloc Brabant en Erfgoed Brabant. Wij werken ondertussen via onze uitvoeringsorganisaties aan een stevige basisinfrastructuur voor cultuureducatie zodat scholen, gemeenten en cultuur- en erfgoedprofessionals samen kunnen blijven werken aan de kwaliteit van cultuureducatie. Via onze uitvoeringsorganisaties monitoren we jaarlijks de resultaten van uitvoering van het programma CmK.

Prestatie-indicatoren

- Convenant met Rijk en gemeenten t.b.v. ondersteuning van cultuureducatie voor de periode 2025-2028 ondertekend in 2024.
- Het aantal deelnemende gemeenten aan CmK4 groeit in de periode 2025-2028 tot 100% in 2028.

4.1.5 Versterken van design, ontwerp en AV/film

Landelijk wordt de creatieve industrie al jaren als topsector gezien. In 2027 zijn de sectoren design, ontwerp en AV/film in Brabant economisch gegroeid ten opzichte van 2023 en dragen aantoonbaar bij aan het oplossen van maatschappelijke opgaven.

Op te leveren prestaties

1. We hebben in 2028 als onderdeel van centrale opgave B een programma uitgevoerd gericht op het versterken en benutten van de design-, ontwerp- en AV/filmsector. We laten op basis van goede voorbeelden zien wat de inzet van creativiteit en verbeeldingskracht kan bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven.
2. We creëren een jaarlijks uitwisselingsmoment voor onze regionale netwerken, waar mogelijk in combinatie met het internationale DC netwerk.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We leggen in het programma rondom de centrale opgave B extra focus op design, ontwerp en AV/film. We onderzoeken en ontwikkelen mogelijkheden hoe deze sectoren verder kunnen worden versterkt.
- We stimuleren met vertegenwoordigers uit design, ontwerp en AV/film de kansen voor kennis en netwerkbouw (nationaal en internationaal). We verbinden bestaande netwerken en betrekken daarbij ook ons lidmaatschap van het internationale [Districts of Creativity Network](#).

Prestatie-indicatoren

- Inzet van cultuur en creativiteit als onderdeel van het vierjarig programma "Levendig Brabant en Maatschappelijke opgaven 2025 – 2028" gereed medio 2025

4.1.6 Vergroten van private financiering in de cultuursector

In 2027 neemt het Brabants bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld een grotere financiële rol in de cultuursector.

Op te leveren prestaties

1. Initiatieven voor kunst- en cultuurprojecten van (inter)nationaal niveau zijn in 2024 ondersteund via Brabant C fonds.
2. Het Brabant C fonds is in 2025 doorontwikkeld van een publiek fonds naar een privaat-publiek-fonds.

Wat gaan we hiervoor doen?

- In 2024 ondersteunen wij het Brabant C fonds en stellen middelen beschikbaar voor projecten van (inter)nationale topcultuur en cultuurprojecten die met inbreng van private middelen bijdragen aan duurzame oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.
- We ondersteunen het Brabant C fonds in de ontwikkeling naar een privaat-publiek-fonds voor projectfinanciering (daarbij werken we samen met het team Verbonden Partijen). We stimuleren via Brabant C dat het Brabantse bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld een grotere rol in de cultuursector gaan nemen. In 2024 loopt hiervoor al een verkenning door Brabant C en we verwachten hierover in 2025 een besluit te nemen.

Prestatie-indicator

- Verkenning haalbaarheid doorontwikkeling Brabant C naar privaat-publiek fonds gereed in 2024

4.1.7 Bijdragen aan toptalentontwikkeling (cultuur)

In 2027 is Brabant een provincie die bekend staat als plek waar talenten zich kunnen ontwikkelen. Een plek bovendien waar talenten na hun opleiding ook willen blijven of graag naartoe komen. De mogelijkheden voor toptalenten die van de kunstvakopleidingen komen zijn zo aantrekkelijk dat ze worden verleid om zich in Brabant te vestigen en hier hun professionele beroepspraktijk ontwikkelen.

Op te leveren prestaties

1. Jaarlijks worden ongeveer 120 toptalenten ondersteund, opdat ze de stap kunnen maken naar een zelfstandige beroepspraktijk. Op deze manier investeren we tevens in vernieuwing en daarmee de vitaliteit van de sector.
2. We hebben inzicht in waar talenten behoefte aan hebben om zich verder te kunnen ontwikkelen. We delen deze inzichten met de culturele sector, opleidingen en overheden.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We ondersteunen door de sector geselecteerde Brabantse talenten via het Talenthub-programma. Via de Talenthubs krijgen toptalenten ondersteuning op maat in de vorm van kennis en faciliteiten via een netwerk van festivals, podia, opleidingen en presentatie-instellingen. Kunstloc Brabant verzorgt de coördinatie van het talenthub-programma en rapporteert hier jaarlijks over.
- We ontwikkelen deze bestuursperiode samen met de Brabantse kunstvakopleidingen, bedrijven en culturele producenten van met name Design/Ontwerp/Gaming/AV/Film een voorstel voor (inter)nationale profilering, kennisdeling en netwerkontwikkeling via ons internationale lidmaatschap Districts of Creativity.
- We onderzoeken de bijdrage van de provincie in hoe we (top)talenten in Brabant kunnen laten doorgroeien en (voorlopig) in Brabant laten blijven. Hierdoor hebben we inzicht in de kwaliteiten van Brabant als broedplaats van talenten. We weten de sterke en zwakke punten en de push- en pullfactoren voor vestiging van cultureel talent in Brabant.

Prestatie-indicatoren

- Nieuwe regeling Talenthubs 2025 – 2028 gereed in 2024
- Subsidies regeling Talenthubs 2025 – 2028 beschikt in 2024

4.1.8 Inzetten van verbeeldingskracht, creativiteit en ontwerpkracht

In 2027 hebben we door het inzetten van verbeelding, creativiteit en ontwerpkracht bijgedragen aan het vinden van nieuwe oplossingen op het gebied van provinciale opgaven en is aantoonbaar wat de toegevoegde waarde van de inzet van creativiteit is. Creativiteit, inspiratie, verhalen, verbeelding en ontwerpkracht maken maatschappelijke vraagstukken beleefbaar en helpen om nieuwe oplossingen te creëren. Voor de sectoren biedt het nieuwe kansen om hun maatschappelijke impact te vergroten en nieuwe doelgroepen te bereiken.

Op te leveren prestaties

1. Opgedane ervaringen in de twee pilots samen met de partners en in nauwe afstemming met de betrokken provinciale programma's verwerkt in een publicatie. Gereed tweede helft 2024.
2. Vierjarig programma 'Creativiteit en maatschappelijke opgaven' gereed medio 2025.
3. We voeren deze bestuursperiode ongeveer 8 projecten uit waarbij we met de inzet van creativiteit bijdragen aan provinciale maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We ontwikkelen kennis door het in 2024 uitvoeren van twee praktijkprojecten (pilots), beide reeds gestart, met betrekking tot vraagstukken op het gebied van Water en Kwaliteit Openbaar Bestuur/Gezondheid. In elke pilot is een creatieve professional een half jaar verbonden aan een opgave. We willen met deze pilots nieuwe inzichten verwerven. Enerzijds uiteraard met betrekking tot de inhoudelijke opgaven, maar tevens zijn de pilots bedoeld om ervaring op te doen voor toekomstige op te starten projecten met andere provinciale opgaven.
- We ontwikkelen een vierjarig programma 2025-2028 waarin we de creatieve sector als economische sector willen versterken - als sector die bij kan dragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven en vraagstukken. Wat betreft de opgaven denken we onder meer aan Leefomgeving, Water, Energie, Natuur, Landbouw en Gezondheid. We richten ons op het beter inzichtelijk maken wat de waarde van de creatieve sector is en hoe we deze kunnen ondersteunen door het ontwikkelen van verbindingen van netwerken en het delen van kennis. In de uitvoering zoeken we samenwerking met het economisch programma.
- We gebruiken kennis van anderen en willen niet het wiel opnieuw uitvinden. We sluiten waar mogelijk aan bij landelijke programma's zoals CLICKNL en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. En we willen Brabantse partners stimuleren om (Europese) fondsen en internationale kennis (waaronder het Districts of Creativity Network) te benutten. Hiervoor zetten we deze bestuursperiode extra capaciteit in.

Prestatie-indicatoren

- Twee pilots inzet creatieve professionals maatschappelijke opgaven in 2024 gereed
- Ontwikkelen van een aanpak om creatieve professionals in te zetten bij onze maatschappelijke opgaven gereed eerste helft 2025

4.2 Programmaliijn Erfgoed

De (intrinsieke) waarde van erfgoed

Erfgoed is wat we hebben geërfd van onze voorouders. Zaken die mensen waarderen, waar men zich mee identificeert en die men wil bewaren om van te genieten en/of te onderzoeken voor en door toekomstige generaties. Het gaat niet alleen om gebouwen en landschap uit het verleden, maar ook om voorwerpen, documenten en gebruiken uit vroeger tijden. Erfgoed kan materieel zijn (roerend en onroerend) en immaterieel (gebruiken en tradities).

De intrinsieke waarde van erfgoed gaat vooral over de cultuur-historische betekenis: het verhaal dat vertelt over ons verleden en dat ons maakt tot de Brabanders die we nu zijn. De aanwezigheid van erfgoed en de betrokkenheid van mensen hierbij vergroot de leefbaarheid, gemeenschapsgevoel, verbindt, geeft identiteit, maakt trots, inspireert en biedt houvast in onzekere tijden. Erfgoed levert daarnaast een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving en kan daarmee richting geven aan regionale ruimtelijke ontwikkelingen. (Beleidskader Levendig Brabant 2030 p.22)

In de uitvoering van het beleid ten aanzien van erfgoed richten we ons op het inbrengen van cultuurhistorische kennis bij de inrichting van ons landschap, het restaureren en behouden van monumenten en collecties, onze wettelijke taken en op het vertellen van verhalen. Zo helpen we Brabant verder te ontwikkelen met behoud van haar unieke kwaliteit, identiteit en karakter.

4.2.1 Vertellen van de verhalen van Brabant

De (verbeeldings-)kracht van erfgoed is uitgewerkt in vier verhalen die voortkomen uit het cultuurhistorisch landschap en de gebouwde en archeologische monumenten in Brabant: Bestuurlijk Brabant, Bevochten Brabant, Innovatief Brabant en Religieus Brabant. Deze verhalen vertellen elk een aansprekend en inspirerend verhaal uit de Brabantse geschiedenis. In 2027 is de verbeeldings- en verbindingskracht van de verhalen van Brabant nog verder versterkt en kunnen de verhalen nog beter worden doorverteld. Zo bieden wij ons karakteristieke verleden een toekomst en zetten we in op een toekomst waarin de identiteit van Brabant versterkt en zichtbaar wordt. Door de verhalen en het bijbehorende fysieke erfgoed kunnen wij ons verleden doorgeven aan volgende generaties en blijft het behouden. Erfgoed vormt een belangrijke leverancier voor vrijetijdsbesteding en via onze aanpak heeft de sector nieuwe doelgroepen weten aan te spreken.

Op te leveren prestaties

1. Onze verhaallijnen van Brabant zijn bekend en levend en dragen bij aan onze ambities. Ons erfgoed is beter zichtbaar.
2. De samenwerkingsverbanden rondom de kloosters, Zuiderwaterlinie, de Hollandse Waterlinies en herinneringen WOII zijn geborgd. En samenwerkingsverbanden op het gebied van Innovatief en Bestuurlijk Brabant zijn ondersteund mits het een initiatief van buiten betreft waarbij de provincie één van de partners is.

Wat
gaan we
hiervoor
doen?

Wat gaan we hiervoor doen?

- We blijven in de uitvoering van ons erfgoedbeleid onze vier verhaallijnen Bevochten Brabant, Religieus Brabant, Innovatief Brabant en Bestuurlijk Brabant centraal stellen. Hiermee geven we richting aan onze provinciale inzet (kennis, capaciteit en mix van financieringsinstrumenten). We investeren alleen in erfgoed dat aansluit bij de verhaallijnen.
- We dragen bij aan projecten die de verhaallijnen ondersteunen. We sluiten aan bij initiatieven uit de samenleving (responsieve aanpak). Denk bijvoorbeeld aan initiatieven met betrekking tot benutting of ontwikkeling van landschappen voor klimaatadaptatie, natuurontwikkeling en dergelijke. We stimuleren dat meer Brabanders van het erfgoed kunnen genieten en dat meer Brabanders kunnen participeren.³
- We dragen bij aan de instandhouding van Nationaal Monument Kamp Vught en het Bevrijdingsfestival Brabant op 5 mei. We ondersteunen de Stichting Crossroads financieel en inhoudelijk bij de uitvoering van het programma Brabant Herinnert rond de 80-jarige herdenking van de Tweede Wereldoorlog in 2024 en 2025 en de jaren daarna. Via een samenwerking met het Cultuurfonds Noord-Brabant ondersteunen we projecten die aansluiten bij deze herdenking.

- We zijn partner in de uitvoering van het meerjarenprogramma Zuiderwaterlinie Alliantie t/m 2024 waarvoor het Ambitiedocument t/m 2029 zoals opgesteld met de partners de basis is. In 2024 wordt een nieuw meerjarenprogramma opgesteld voor de jaren 2025-2029. We beschermen, beheren en dragen het erfgoed van UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies blijvend uit.
- We maken erfgoed dat in de verhaallijnen past beter beleefbaar en zichtbaar en dragen de verhalen van Brabant en de daarbij behorende verbeeldingskracht actief uit. Dit doen we (samen met Erfgoed Brabant) ook digitaal via www.brabantserfgoed.nl. We leggen hiervoor ook verbinding met onze kennisinstellingen en onze basisinfrastructuur in het erfgoedveld.

Prestatie-indicatoren

- Op de website brabantserfgoed.nl hebben de verhaallijnen een plek
- De verhaallijnen worden actief uitgedragen via de nieuwsbrieven van Erfgoed Brabant

4.2.2 Bijdragen aan de instandhouding van cultureel erfgoed

In 2027 is het aantal rijksmonumenten in onze provincie dat kwalitatief in voldoende of goede staat van onderhoud verkeert, toegenomen ten opzichte van de nulmeting in 2017. Gemeenten zijn in staat gesteld om op adequate wijze hun erfgoedbeleid rondom gebouwen en cultuurhistorische landschappen vorm te geven. Ze worden door ons ontzorgd voor zover het past binnen onze rol en taak. Ons archeologische depot voert op adequate wijze onze wettelijke taak op dit gebied uit. Archeologische bedrijven die conform wet- en regelgeving aanleveren zijn tevreden over de samenwerking met ons depot.

Op te leveren prestaties

1. We ondersteunen jaarlijks de restauratie van rijksmonumenten door cofinanciering van de Rijksbijdrage. Door middel van monitoring hebben we inzicht in de kwaliteit van de rijksmonumenten.
2. We hebben in 2024 bestuurlijke afspraken gemaakt met het rijk rondom het erfgoedbeleid en archeologie vastgelegd in een convenant voor de periode 2025-2028.
3. De uitvoering van onze wettelijke taak op het gebied van archeologie is op orde.
4. We adviseren gemeenten zodat ze in staat zijn om op adequate wijze de cultuurhistorische landschappen binnen hun grondgebied te behouden en vorm te geven. Gemeenten hebben tijdig toegang tot kennis en informatie rondom beleid op dit vlak. Gemeenten kunnen hierdoor op adequate wijze hun erfgoedbeleid rondom monumenten en cultuurhistorische landschappen vormgeven.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Jaarlijks ondersteunen we door middel van subsidieregelingen de restauraties van zo'n 10-12 rijksmonumenten in Noord-Brabant. We matchen daarbij middelen die we van het Rijk ontvangen. Daarnaast ondersteunen we molens financieel in onderhoud in aansluiting op een Rijksregeling. We zijn ook voornemens om voor de (zoals landelijk geconstateerd) molenroedeproblematiek⁴ een voorstel voor een provinciale regeling te ontwikkelen. Waar mogelijk zetten we het Ontwikkelbedrijf, de immunisatieportefeuille en onze deelnemingen in om op een vernieuwende wijze bij te dragen aan restauratie, verduurzamen en herontwikkeling. Onze verhaallijnen zijn daarbij sturend.
- We monitoren jaarlijks de staat van onderhoud van de rijksmonumenten in Noord-Brabant en er is inzicht in de restauratiebehoefte.
- We hebben meerjarige afspraken met de eigenaren over de instandhouding van de vier Brabantse topmonumenten te weten Sint Janskathedraal in 's-Hertogenbosch, Grote Kerk in Breda, Markiezenhof in Bergen op Zoom en Kasteel Heeswijk in Heeswijk-Dinther.
- We adviseren bij de instandhouding van grote belangrijke erfgoedcomplexen die van provinciaal belang zijn waar op dit moment vanuit het verleden nog herbestemmingstrajecten⁵ lopen. In specifieke nieuwe gevallen van rijksmonumenten die een 'must' zijn voor één van de verhaallijnen verkennen we of we eventueel bij kunnen dragen door inzetten van ons netwerk, onze kennis of incidenteel eventueel met middelen (door inzet ontwikkelbedrijf of immunisatieportefeuille).
- We ondersteunen monumenteigenaren via het Loket verduurzaming monumenten Noord-Brabant⁶ en via de Monumentenwacht. We zijn voornemens in 2025 een leenfaciliteit op te richten waar eigenaren een laagrentende lening kunnen afsluiten voor onderhoud, restauratie, herbestemming, verduurzaming en klimaatadaptatie van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle complexen en gebieden.
- We zijn aandeelhouder van Monumenten Beheer Brabant. We verkennen in 2024 samen met de andere aandeelhouders van Monumenten Beheer Brabant hoe we hiermee in de toekomst om willen gaan.

- We intensiveren onze advisering en kennisuitwisseling richting gemeenten waarvoor we extra capaciteit zullen inzetten. We leggen daarbij een logische verbinding met het rijksbeleid (programma Erfgoed & Overheid). We beoordelen gemeentelijke omgevingsplannen ten behoeve van de implementatie van de omgevingswet in relatie tot erfgoed. We doen dit in het voortraject, maar ook achteraf in de formele rol door erop toe te zien of gemeenten de provinciale instructieregels uit de Omgevingsverordening correct toepassen. Waarbij overleg in het voortraject de voorkeur heeft. We proberen vanuit onze rol gemeenten te ontzorgen en monitoren de mate van tevredenheid van gemeenten over onze rol.
- We adviseren in plan-overleggen bij restauratieplannen van rijksmonumenten in het buitengebied (wettelijke adviesbevoegdheid). We zijn betrokken bij grote restauraties en/of herbestedingen via het planoverleg en adviseren hierover in samenwerking met de rijksdienst voor cultureel erfgoed (RCE).
- We voeren de wettelijke taak uit van het provinciale interbestuurlijk toezicht (IBT) cultureel erfgoed⁷.

Prestatie-indicatoren

- In 2024 convenant met het Rijk ondertekend rondom archeologie en erfgoed
- Jaarlijks restauratieregeling rijksmonumenten opengesteld en uitgevoerd

4.2.3 Versterken erfgoedparticipatie (nieuw publiek bereiken)

Op 10 januari 2024 ondertekende Nederland het Verdrag van Faro. Dit verdrag benadrukt de maatschappelijke en verbindende waarde van cultureel erfgoed en het belang van deelname door de samenleving: de mens staat centraal. In de geest van Faro streven we ernaar dat in 2027 meer en wat samenstelling betreft een meer diverse groep Brabanders betrokken zijn bij (het behouden van) erfgoed en participeren in projecten.

Op te leveren prestaties

1. Verspreiding van het Faro-gedachtegoed in aanloop naar de ratificatie van het Verdrag van Faro.
2. Brabantse jongeren maken kennis met het Brabants Erfgoed.
3. Kennis over het behoud, (her)ontwikkelen en beleven van erfgoed is geborgd, draagt bij aan de ontwikkeling van historisch besef en geeft richting aan beleid.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We ondersteunen deze bestuursperiode projecten waarin erfgoedparticipatie centraal staat en de maatschappelijke meerwaarde van erfgoed wordt benadrukt. Zo dragen we eraan bij dat inwoners en gemeenschappen zich actief met hun erfgoed verbinden, waarmee ook wordt bijgedragen aan het behoud van het erfgoed. We stimuleren dat meer en diverse doelgroepen van Brabanders ervan kunnen genieten en dat meer Brabanders kunnen participeren. We richten onze focus daarbij op projecten die aansluiten bij onze verhaallijnen. We maken hierbij gebruik van onze uitvoeringsorganisatie Erfgoed Brabant.
- We continueren via Erfgoed Brabant het project 'Museumschatjes' gericht op basisschoolleerlingen en zijn voornemens om een regeling in te richten voor het stimuleren van het bezoek van het voortgezet onderwijs aan musea in Brabant.
- We ondersteunen het project met junior-conservatoren gericht op bezoek door VMBO-studenten van Brabantse musea.
- We ontwikkelen erfgoedkennis en borgen en delen deze met een netwerk van partners: professionals, vrijwilligers, jongeren, burgers en binnen en buiten het onderwijs. Erfgoed Brabant werkt daarbij samen met Monumentenhuis, Monumentenwacht, Brabants Heem en wetenschap (leerstoel) en/of andere uitvoeringsorganisaties. We leggen daarbij ook de relatie met andere sectoren en partners. Hiervoor worden bijeenkomsten, debatten, werkbezoeken georganiseerd.
- We blijven ook deze bestuursperiode stimuleren dat mensen worden opgeleid voor het restauratievak omdat het steeds moeilijk is om goed personeel te vinden. Dit doen wij via Restauratie Opleidingsplekken bij ROP Zuid.

Prestatie-indicatoren

- Jaarlijks uitvoeren van het programma Museumschatjes
- Voorstel gericht op stimulering VMBO studenten voor Brabantse Musea in periode 2025-2028 gereed in 2024.

4.2.4 Beheren, vernieuwend presenteren en ontsluiten van collecties

In 2027 zijn de collecties die van provinciaal belang zijn goed beheerd en digitaal ontsloten. E-Collecties worden vernieuwend gepresenteerd en ontsloten.

Op te leveren prestaties

1. De provinciale collecties (Noordbrabants Museum, Brabant-Collectie, Brabant Cloud en Provinciaal Depot Bodemvondsten) worden beheerd en zijn (digitaal) ontsloten.
2. Er is een jaarlijkse toename van het aantal collectiestukken in de Brabant Cloud.
3. Voorbereidingen worden getroffen voor de huisvesting van de nieuwe collectie van de JKA Foundation (voorzien in 2030).

Wat gaan we hiervoor doen?

- We komen in 2024 tot een collectievisie voor de cultuurhistorische collecties in provinciaal eigendom bij de Brabant-Collectie, het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant, het Noordbrabants Museum (betreft een gedeelte van de collectie) en het BHIC. Het betreft de niet-wettelijke collecties. We geven in deze visie focus aan het collectioneren, digitaliseren, ontsluiten en publieksbereik van de collecties.

- We ondersteunen het Noordbrabants Museum structureel (exploitatie subsidie). We treffen voorbereidingen voor de komst van de collectie van de JKA foundation naar het Noordbrabants Museum (in 2030) en de voorziene uitbreiding van het museum met het pand van het huidige Design Museum (DM). We bereiden in 2024 een besluit voor met betrekking tot de vraag of de overdracht van het eigendom van het pand van het DM (gerealiseerd najaar 2023) naar de provincie consequenties heeft voor de Stichting Beheer Museumkwartier. We beheren en onderhouden als eigenaar de gebouwen in het museumkwartier in 's-Hertogenbosch. Als leidraad en advies voor het uitvoeren onderhoud is een meerjaren-onderhoudsplan opgesteld met een door GS vastgesteld kwaliteitsniveau.
- We maken uiterlijk in 2024 nieuwe inhoudelijke en financiële afspraken met de Tilburgse Universiteit over de Brabant-Collectie i.r.t. de collectievisie (bullet 1 hierboven).
- We dragen de zorg voor behoud, beheer en ontsluiting van archeologisch erfgoed via ons provinciaal depot bodemvondsten in de Waterstraat in Den Bosch (en dependance, Abdij van Berne). We beheren en zorgen voor de instandhouding van de collectie cf. wet- en regelgeving. We brengen onze expertise op het gebied van Archeologische Monumentenzorg in bij ruimtelijke ontwikkelingen als zowel bevoegd gezag als initiatiefnemer.
- We dragen bij aan het verder digitaal toegankelijk maken van erfgoed met de Brabant Cloud. Hiermee worden collecties van instellingen op een betaalbare en toekomstbestendige manier opgeslagen en online toegankelijk gemaakt op een gezamenlijk platform voor een breed publiek.

Prestatie-indicatoren

- Provinciale Collectievisie in 2024 opgeleverd
- Afspraken met Brabant-Collectie zijn uiterlijk medio 2025 herijkt

4.2.5 Erfgoed verbinden met ruimtelijke opgaven

De omgevingsvisie biedt kansen om vanuit het cultureel erfgoed opgaven uit andere sectoren met elkaar te verbinden. Erfgoed kan een brede drijvende kracht zijn. Het verhaal van het verleden en de fysieke overblijfselen hiervan, vormen de identiteit van een gebied. Daarbij draagt de historische gelaagdheid bij aan de aantrekkelijkheid van het landschap. Ook in de kamerbrief 'Nationale regie in de ruimtelijke ordening' (2022) wordt aangegeven dat erfgoed moet worden meegewogen bij de inrichting van de ruimte. In 2027 is de verbinding tussen erfgoed en ruimtelijke opgaven verder versterkt, waarbij erfgoed als inspiratiebron bijdraagt aan oplossingen en uitvoering van deze opgaven.

Op te leveren prestaties

1. Onze Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) actualiseren we en houden we continu up to date waardoor ons erfgoedbeleid goed verankerd is in de omgevingsverordening en de beschrijving van de waarden en kenmerken van cultuurhistorische gebieden is opgenomen in de cultuurhistorische waardenkaart. De CHW bevat daardoor adequate informatie om initiatiefnemers te ondersteunen bij het maken van ruimtelijke plannen.
2. Bij inpassing van maatschappelijke opgaven zoals energietransitie of klimaatadaptatie in cultuurhistorisch waardevol landschap, wordt rekening gehouden met het historische karakter van het landschap.
3. Het benutten van kansen en momentum door aan te haken bij majeure opgaven van de dijkversterkingen en van de transitie in het landelijk gebied en de beekdalen (actief mee-koppelen van Erfgoed en Zuiderwaterlinie).

Wat gaan we hiervoor doen?

- Omdat de wereld voortdurend in beweging is, blijven we deze bestuursperiode continu kijken op welke wijze we de waarden en kenmerken van ons erfgoed in de omgevingsverordening en waar nodig ook in ander beleid (ruimtelijk voorstel, gebiedspaspoort Brabant, etc.) kunnen verankeren.
- De beschrijving van de waarden en kenmerken van cultuurhistorische gebieden en de kernkwaliteiten van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies blijven we waar nodig actualiseren in de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW). In 2024 hebben we in de CHW de complexen van cultuurhistorische waarden voorzien van nieuwe beschrijvingen en kaartbeelden. In 2025 worden de gebieden van cultuurhistorische waarden geactualiseerd.
- In 2024 en 2025 gaan we onderzoeken of we het juridische gedeelte van de CHW kunnen afsplitsen van het informatieve gedeelte.
- We adviseren en beoordelen gemeentelijke ruimtelijke en omgevingsplannen in relatie tot erfgoed.
- We participeren waar nodig proactief in integrale ruimtelijke projecten/ontwikkelingen waarin erfgoed dominant aanwezig is maar nog onvoldoende voor het voetlicht komt of onvoldoende is meegenomen in de plannen. Grote raakvlakken zitten daarbij bij onze programma's Water en Bodem en Natuur⁸ (o.a. de majeure urgente dijkversterkingsprojecten langs de Maas). Onze insteek daarbij is om ruimtelijke kwaliteit aan de plannen toe te voegen door het erfgoed in deze gebieden te behouden, te versterken of duurzaam te ontwikkelen.
- We onderhouden én investeren in een netwerk met partners die werkzaam zijn binnen het erfgoed & ruimte werkveld. Hierbij denken wij aan terrein-beherende organisaties (bv Brabants Landschap, Natuurmonumenten), Waterschappen, Gemeenten, OCW, IPO en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Prestatie-indicatoren

- Cultuurhistorische Waardekaart is in 2025 geactualiseerd

4.3 Programmaliijn Sport

De (intrinsieke) waarde van sport

Breedtesport gaat over de sportbeoefening door amateurs (georganiseerd en ongeorganiseerd.) Topsport gaat over de sportbeoefening als hoofdbezigheid van de sporter in een professionele sportomgeving. Topsport kun je beoefenen, maar ook beleven; topsport vertegenwoordigt dan ook een belangrijke amusementswaarde en vrijetijdsbesteding. De intrinsieke waarde van sport (breedte- zowel als topsport) is bij de beoefenaars eerst en vooral gelegen in het deelnemen: de fysieke inspanning, de ontspanning, een uitlaatklep, het verleggen van je grenzen, de beleving en het sociale van samen met anderen zijn en erbij horen. Deze intrinsieke waarden zijn nauw verbonden met maatschappelijke waarden zoals welzijn en gezondheid.

Sport is belangrijk omdat het mensen blijer maakt en een uitlaatklep geeft. En omdat het bijdraagt aan gezondheid bovendien. Het gaat daarbij niet alleen meer over sporten, maar steeds vaker over het stimuleren van bewegen. En topsport voegt daaraan toe dat het mensen verbindt en trots maakt. (Beleidskader Levendig Brabant 2030 p.23)

Een provincie met sport is sterker dan een provincie zonder sport. Dat realiseren we ons in Brabant maar al te goed. Sport verbindt mensen, draagt bij aan gezondheid en maakt mensen, als beoefenaar, als kijker en als bezoeker, trots. De provincie maakt zich daarom in de breedste zin van het woord hard voor het allerbeste sportklimaat van Nederland. Zo maken we Brabant sterker. Niet alleen op sportief vlak, maar met sport als middel behalen we ook een groot economisch en sociaal-maatschappelijk rendement. Via activatieprogramma's krijgen topsportevenementen een grotere maatschappelijke impact.

4.3.1 Stimuleren topsportevenementen met maatschappelijke impact

Tot en met 2027, deze bestuursperiode, hebben we via onze bijdragen aan topsportevenementen aantoonbaar bijgedragen aan een sterker Brabant op zowel sociaal-maatschappelijk, economisch als sportief vlak.

Op te leveren prestaties

1. Er is uiterlijk medio 2025 een verkenning uitgevoerd naar een eventueel op te richten fonds voor Topsportevenementen voor deze bestuursperiode waarmee we eens in de vier jaar een uitzonderlijk topsportevenement naar Brabant halen.
2. Jaarlijks zijn in Brabant door samenwerking met gemeenten en bedrijfsleven 10 topsportevenementen georganiseerd, waaronder 1 à 2 para-evenementen en 1 à 2 topsportevenementen van het niveau WK of EK die een aantoonbaar effect op sociaal-maatschappelijk, economisch en sportief vlak hebben.
3. Het BrabantSport Fonds realiseert in deze bestuursperiode jaarlijks ruim 15 maatschappelijke activatieprogramma's, waarbij de ambitie is dat de private financiering in het fonds groeit.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We voeren in nauwe afstemming en samenspraak met BrabantStad een verkenning uit naar de mogelijkheid om te komen tot een Brabantfonds voor uitzonderlijke topsportevenementen. Hierin participeren ook andere overheden en private partijen. Hierin zal een aantal opties worden verkend waarbij wordt ingegaan op de mogelijke richting en reikwijdte van zo'n fonds.
- Samen met gemeenten en uitvoeringsorganisatie BrabantSport verkennen/scouten we welke topevenementen kansrijk en passend zijn. We streven ernaar eenmaal per vier jaar een uitzonderlijk evenement dat bijzonder is voor Nederland en internationale uitstraling heeft, naar Brabant te halen.
- We maken door sponsoring via BrabantSport mede mogelijk dat er jaarlijks circa 10 topsportevenementen in Brabant plaatsvinden.
- De provincie blijft gedurende deze bestuursperiode participeren in het publiek-private BrabantSport Fonds (met € 0,4 miljoen per jaar). Via het fonds stellen wij topsportevenementen in staat om activatieprogramma's te realiseren. Deze activatieprogramma's hebben een positieve impact op de (mentale en fysieke) gezondheid van mensen, het imago van de sport of stad en regio, de mate van de sociale betrokkenheid, de hoogte van de sportdeelname en op de lokale en regionale economie⁹. In 2026 evalueren we de werking van het BrabantSport Fonds inclusief de maatschappelijke impact die het fonds heeft gerealiseerd.

Prestatie-indicatoren

- In periode 2024-2028 halen we een uitzonderlijk topsportevenement naar Brabant
- Jaarlijks worden 10 topsportevenementen georganiseerd
- Er zijn in 2024 15 activatieprogramma's ondersteund via Brabantsportfonds

4.3.2 Vergroten mogelijkheden voor uniek-sporten/ -sporters

De focus bij Uniek Sporten ligt op mensen met een beperking, chronische aandoening. In 2027 is voor de doelgroep zichtbaar welke mogelijkheden er zijn voor mensen met een beperking of chronische aandoening om (meer) te gaan bewegen. De provincie treedt daarbij op als katalysator.

Op te leveren prestaties

1. De samenwerking tussen de regionale sportloketten is versterkt en de zichtbaarheid en bekendheid van uniek sporten is vergroot waardoor sporters met een beperking of chronische aandoening beter worden ondersteund in het zoeken van een passende sport.
2. Rapportage van een verkenning van een pilot sportvervoer in de verschillende regio's is eind 2024 opgeleverd.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We werken deze bestuursperiode samen met de zeven regionale Brabantse loketten¹⁰ om meer mensen aan te sporten te krijgen, dat doen we door nieuwe samenwerkingen aan te gaan met o.a. zorgprofessionals en het ondersteunen van gerichte projecten op dit vlak.
- We ondersteunen deze bestuursperiode een heldere en gedragen communicatie aanpak Uniek Sporten Brabant t.b.v. het vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van de regionale ondersteuningsstructuur en het aanbod. We dragen zorg voor kennisdeling tussen de betrokkenen rondom Uniek Sporten.
- Naar aanleiding van motie M2- 2023 bij de behandeling van het kader Levendig Brabant 'Laagdrempelig sporten voor mensen met een beperking' voeren we in 2024 een verkenning uit. Daarbij wordt gekeken of (en op welke manier) er een vervolg kan komen op het sportvervoer in de verschillende vervoerregio's door middel van een pilot sportvervoer.

Prestatie-indicatoren

- Zeven regionale sportloketten zijn ondersteund
- Rapportage van de verkenning pilot sportvervoer uniek-sporten is eind 2024 gereed

4.3.3 Versterken innovatie in de sport

In 2027 hebben door inzet van innovatie in de sport impulsen plaatsgevonden voor topsportontwikkeling, duurzame evenementen, vitaliteit, maatschappelijke waarde topsport en talentontwikkeling. Brabantse sportevenementen zijn steeds duurzamer en zijn daarmee minder milieubelastend.

Op te leveren prestaties

1. Vijftien gemeenten worden tot en met 2026 ondersteund om innovatieve oplossingen voor bewegen in de openbare ruimte te realiseren waarbij deze zodanig wordt ingericht dat het bewoners laagdrempelig stimuleert om te bewegen.
2. We ronden eind 2024 een pilotproject duurzame topsportevenementen af. De kennis en ervaringen hieruit delen we in 2025 met (sport) evenementenorganisaties in Brabant.
3. We ondersteunen innovatieve projecten om de prestaties van topsporters te verbeteren met de intentie dat deze ook later breder toepasbaar zijn.
4. Brabant is een regio die aantoonbaar leidend is op het gebied van Sportinnovatie.
5. We ondersteunen projecten waarmee we het belang van sporten en bewegen uitdragen en we Brabanders inspireren door de kracht van sport.

Wat gaan we hiervoor doen?

- In samenwerking met het programma economie (Life sciences & health) ondersteunen we een project waarin in de periode 2023-2026 gemeenten worden gestimuleerd om de leefomgeving beweegvriendelijk(er) in te richten met behulp van innovatieve producten, zodat inwoners op een laagdrempelige wijze gestimuleerd worden om te bewegen. We sluiten daarbij waar mogelijk aan bij de opgave Gezondheid en Brede Welvaart. De prestaties van dit project worden tijdens de looptijd gedeeld met andere gemeenten.
- We voeren een pilot van vijf duurzame topsportevenementen uit die o.a. gericht is op aspecten als mobiliteit, energie en water. Na afronding eind 2024 gaan we deze kennis en ervaringen in 2025 delen met organisatoren van evenementen. We zoeken daarbij naar de samenwerking met diverse partijen rond de verduurzaming van topsportevenementen. We verkennen ook de mogelijkheid om voor dit onderwerp voorbeeldprojecten te ondersteunen.
- Jaarlijks wordt via BrabantSport een innovatieagenda opgesteld en uitgevoerd, voor innovatieprojecten binnen de topsport, talentontwikkeling en topsportevenementen.
- We proberen continu het belang van sporten uit te dragen via communicatie-activiteiten. In 2024 ondersteunen we het project 'Meedoen is goud, op weg naar Parijs' waarmee een uitgebreid activatieprogramma wordt uitgevoerd om alle Brabanders te inspireren met de kracht van sport. Het project bestaat onder andere uit een lespakket voor basisscholen en activiteiten om onze sporters uit te zwaaien en te huldigen.
- We werken in 2025 in een project samen met Betaald Voetbalorganisaties en onderwijsinstellingen waarbij topvoetballers als ambassadeurs op scholen optreden en voorlichting geven op het gebied duurzaamheid, gezonde voeding, sporten en bewegen en lifestyle.

Prestatie-indicatoren

- In 2024 is de pilot van het verduurzamen van vijf topsportevenementen gerealiseerd
- Jaarlijks ondersteunen we vier à vijf innovatieprojecten op het gebied van topsport, talentontwikkeling en topsportevenementen

4.3.4 Bijdragen aan de ondersteuning van topsporttalenten

In 2027 is de ondersteuningsstructuur voor topsporttalenten verder versterkt waardoor de Brabantse topsporters op het hoogste niveau kunnen excelleren. Talentontwikkeling is van groot belang, want de topsporters van nu waren de talenten van vroeger.

Op te leveren prestaties

1. Jaarlijks ongeveer 450 (olympische en paralympisch) nationale en regionale talenten ondersteunen. Talenten zijn optimaal begeleid voor, tijdens en na hun carrière.
2. De vier bestaande talentenhubs waar Brabant zich op focust, hebben zich verder doorontwikkeld. Dit zijn Urban sporten (Eindhoven), Zwemsporten (Eindhoven), Turnen ('s-Hertogenbosch), Wielrennen (diverse locaties in Brabant/Limburg/Zeeland).
3. De hierboven genoemde vier hubs zijn uitgebreid met een vijfde hub E-sports.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We dragen jaarlijks eraan bij dat talentvolle sporters in een inspirerende omgeving worden opgeleid. Hiertoe ondersteunen en participeren we in het TeamNL Centrum van BrabantSport voor topsport en onderwijs en de regionale trainingscentra (RTC's). Brabant huisvest één van vijf Team NL centra van Nederland. We werken hierbij samen met de sportbonden en NOC*NSF. Zo dragen we bij dat toptalenten zich kunnen ontwikkelen in Brabant. Hierbij houden we ook rekening met paralympische topsport en met meer aandacht voor talentidentificatie.
- We ondersteunen jaarlijks via BrabantSport vier specifieke talentenhubs Zwemmen, Turnen, Wielrennen en Urban. Daarmee ondersteunen we niet alleen de topsport- en opleidingsprogramma's, maar ook een aantal regionale talentenprogramma's.
- Naar aanleiding van een pilot die momenteel loopt bij 4 Betaald-Voetbal-Organisaties (BVO) verkennen we de komst van een vijfde hub: E-sports. Door ontwikkelingen als Virtual Reality, Augmented Reality en 5G verandert E-sports langzamerhand in 'active E-sports', een fysiek actieve variant van de huidige versie met nagenoeg geen beweging. Dit biedt kansen om mensen via digitale tools ongeacht tijd, locatie of fysieke gesteldheid in beweging te krijgen. We zoeken hier de verbinding met onderwijs, bedrijfsleven, Kenniscentrum Sport en gemeenten.

Prestatie-indicatoren

- Jaarlijks zijn rond de 450 nationale en regionale talenten ondersteund

4.3.5 Stimuleren dat Brabanders gaan bewegen

In 2027 hebben we Brabanders gestimuleerd om meer te gaan bewegen en gezonder te leven.

Op te leveren prestaties

1. We hebben eind 2024 zicht op welke andere (kwetsbare) doelgroepen achterblijven en minder sporten en bewegen. Daarna halen we via pilots en challenges projectideeën op om te kijken hoe we deze doelgroepen kunnen ondersteunen.
2. We kiezen in deze bestuursperiode een meer programmatische aanpak om bij te dragen aan het vraagstuk rondom beweegarmoede. We laten goede voorbeelden zien en wat er nodig is om het stimuleren van bewegen duurzaam mogelijk te maken.
3. We ontwikkelen een prijs voor de sportiefste school van Brabant.
4. We ontwikkelen een voorstel hoe jongeren via urban sports kunnen worden uitgedaagd om te sporten en te bewegen en waarbij we ook relatie met urban culture leggen.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Vanuit het oogpunt van inclusiviteit verkennen we in 2024 welke andere (kwetsbare) doelgroepen achterblijven en minder sporten en bewegen. Op basis hiervan maken we een voorstel hoe we de beweegnorm bij doelgroepen duurzaam kunnen stimuleren. We zijn in dat kader voornemens om in samenwerking met het BrabantSport Fonds jaarlijks een challenge, gericht op beweegstimulering in te zetten voor een specifieke doelgroep (wisselend per jaar, op basis van actualiteit). Een eerste challenge willen we, in het kader van kansengelijkheid, inzetten op bewoners van aandachtswijken omdat onderzoek aantoonde dat daar sprake is van een lage sportdeelname.
- We gebruiken de leerervaringen van de subsidieregeling 'Stimulans voor bewegen' die begin 2024 is gesloten, om goede voorbeeldprojecten verder uit te rollen. We willen ons daarbij vanaf eind 2024 minder gaan richten op incidentele losstaande projecten, maar meer op achterliggende oorzaken en problemen (wicked problems)¹¹ en ontwikkelen een programmatische aanpak met onze partners waarin we duurzame oplossingen kunnen aandragen en opgedane kennis kunnen verspreiden.
- We gaan op basis van het in het bestuursakkoord opgenomen project "de sportiefste school van Brabant" met onder meer onderwijsinstellingen in overleg. In lijn met de aangenomen motie informeren we PS hoe we dit vanaf 2025 implementeren. Daarbij zoeken we naar een aanpak die laagdrempelig is voor scholen.
- We verkennen (gereed begin 2025) samen met onze stakeholders vanuit Sport en Cultuur en gemeenten of we kunnen komen tot een gezamenlijk plan hoe we jongeren kunnen uitdagen via urban sports in beweging te komen. We koppelen urban sports en culture omdat dit vaak dezelfde doelgroepen zijn.

Prestatie-indicatoren

- In 2024 is een aanpak rondom beweegarmoede gereed
- In 2025 is een challenge rondom beweegarmoede uitgevoerd
- Jaarlijkse uitreiking van de prijs sportiefste school van Brabant (vanaf 2025)

4.4 Programmaliijn Vrijetijd

De (intrinsieke) waarde van vrijetijd

Vrije tijd (mét spatie) is de tijd die niet besteed hoeft te worden aan noodzakelijke of verplichte activiteiten (denk aan werk, huishouden, zorg en studie). Die vrije tijd biedt mogelijkheid om dat te doen wat men graag doet en dat is waar vrijetijd (zonder spatie) op doelt: de vrijetijdbesteding. Tijd voor recreatie en toerisme, die je besteedt aan het beoefenen van een sport, televisiekijken, lezen, een bezoek aan een attractiepark of dierentuin, naar theater of naar de film gaan, eropuit voor een wandeling, enzovoorts. Aan vrijetijd wordt in onze samenleving grote waarde toegekend. Men vindt het belangrijk dat er iets te doen is en hecht aan een omgeving die uitnodigt om eropuit te gaan.

Wanneer je enkel inzoomt op de economische impact met vragen als 'Hoeveel geld wordt ermee verdiend?' en 'Hoeveel banen levert het op?' dan versmal je de maatschappelijke betekenis. Wanneer je inzoomt op de vraag hoe de vrijetijdsbesteding bijdraagt aan een gevoel van welbevinden, dan zie je al snel een sterke verbinding met brede welvaart. Vrijwilligerswerk bijvoorbeeld bij de lokale sportvereniging, geeft mensen een gevoel van nuttig bezig en van betekenis zijn. (Beleidskader Levendig Brabant 2030 p.24)

Vrijetijd gaat niet alleen om het vermaken van inwoners en bezoekers, maar ook om het in stand houden van het voorzieningenniveau. Met investeringen en inzetten op voldoende ruimte voor de vrijetijdssector draagt de provincie bij aan een levendig Brabant: een Brabant waar je fijn kunt wonen, werken en recreëren, dat aantrekkelijk is voor bedrijven om zich te vestigen en bezoekers aantrekt. Voor de Brabantse vrijetijdssector is het belangrijk dat er nieuw en onderscheidend aanbod wordt ontwikkeld en dat wat goed is, wordt behouden. Als provincie verkennen we steeds hoe we door slimme samenwerkingen tussen vrijetijd, cultuur, erfgoed en sport en met andere provinciale programma's zoals natuur, landbouw en voedsel en gezondheid tot nieuw aanbod kunnen komen. En we investeren in het onder de aandacht brengen van wat er in Brabant te beleven is, om zo bewoners en bezoekers van buiten de provincie te stimuleren hun vrijetijd in Brabant door te brengen.

4.4.1 Vergroten van de bekendheid van het aanbod

In 2027 is ons vrijetijdsbesteding-aanbod nog beter bekend bij onze doelgroepen en staat Brabant bekend als een levendige provincie. Inwoners en bezoekers van Brabant zijn bekend met het aanbod op gebied van vrijetijd.

Op te leveren prestaties

1. We brengen deze bestuursperiode via onze uitvoeringsorganisaties en partners het Brabants aanbod breder onder de aandacht bij inwoners en bezoekers van Brabant.
2. We ontwikkelen in samenwerking met VisitBrabant een visie op toekomstige publiekscampagnes.
3. We geven extra aandacht aan thematische lijnen die passen bij het profiel van Brabant.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We zetten VisitBrabant in om (in afstemming met de aanbieders, NBTC, gemeentelijke en marketingorganisaties) via campagnes, social media, nieuwsbrieven, digitale magazines, het digitale platform visitbrabant.com en Trade Services (persbewerking, touroperators en beurzen) het Brabantse aanbod een grotere bekendheid te geven. Wat betreft het benaderen van de buitenlandse bezoekers ligt de focus daarbij op de Belgische en Duitse markt.
- We dragen bij aan de campagne 'Brabant Dichterbij Jou' die i.s.m. diverse partners van 2022 tot met 2024 wordt uitgevoerd. In 2024 doen we een voorstel hoe we Visit Brabant en de campagne willen blijven ondersteunen. We kijken daarbij ook in hoeverre de Brabant brede marketing communicatie-inzet vanuit de cultuur-, erfgoed-, sport- en vrijetijdsector nog meer op elkaar kan worden afgestemd met het doel om meer synergie te behalen.
- We zetten VisitBrabant in om via thematische lijnen (Van Gogh, Ons Kloosterpad, Brabant Herinnert etc.) het aanbod voor het voetlicht te brengen, passend bij het Brabants profiel (genieten en samenzijn, nabijheid van het aanbod, en contrasten, bijvoorbeeld tussen historisch en innovatief).
- We ondersteunen deze bestuursperiode rondom Van Gogh¹² De Van Gogh Sites Foundation en de Van Gogh Homeland Experience.

Prestatie-indicatoren

- In 2024 is besluit genomen inzake een toekomstige publiekscampagne
- In periode 2024-2027 wordt Van Gogh Sites Foundation jaarlijks ondersteund

4.4.2 Vergroten en verbeteren van het aanbod

In 2027 laten we zien wat vrijetijd bijdraagt aan de regionale economie en andere maatschappelijke opgaven. Denk bijvoorbeeld aan het verbeteren van de gezondheid van mensen en benutten van de openbare ruimte.

Op te leveren prestaties

1. We ondersteunen projecten om recreatieve routes en routestructuren te versterken. Hierdoor stimuleren we dat meer mensen er te voet en met de fiets op uitgaan en meer bewegen, waardoor we positief bijdragen aan (positieve) gezondheid.
2. We ondersteunen het MKB (midden- en kleinbedrijf) tot nieuwe productontwikkeling. We participeren hiertoe in het Leisure Ontwikkelfonds en maken daarmee de ontwikkeling en realisatie van innovatieve Leisure projecten mede mogelijk.
3. We dragen bij aan goede afwegingen van belangen van Leisure en Vrijetijd bij ruimtelijke plannen en hebben specifiek aandacht voor vitale vakantieparken.
4. We zijn betrokken bij de ontwikkeling van een nationale raad voor Toerisme en Recreatie.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We ondersteunen ondernemers in de sector op het gebied van productinnovatie, marketing en ondernemerschap passend bij het Brabants profiel (genieten en samen zijn, nabijheid van het aanbod, en contrasten, bijvoorbeeld tussen historisch en innovatief). Dit doen we via VisitBrabant. Zo wordt bestaand aanbod via gekoppelde arrangementen aangeboden. Hierdoor wordt de zichtbaarheid van het aanbod bij bezoekers vergroot en ontstaan cross-overs tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd en andere thema's zoals ruimte, landbouw en voedsel en natuur.
- We realiseren routestructuren en aan de hand van deze routes verbinden we aanbod ("routes beleefbaar maken") en zetten in op de promotie hiervan. Hiervoor werken we samen met Routebureau Brabant en de landelijke platforms voor wandelen en fietsen (Fietsplatform en Wandelnet). We ondersteunen initiatieven die het aanbod op het gebied van recreatieve wandel- en fietsroutes versterken. Dit kunnen bijvoorbeeld initiatieven van Routebureau Brabant en andere organisaties zijn die ons cultuurhistorisch erfgoed versterken (zoals Ons Kloosterpad of routes langs de Zuiderwaterlinie) of iconische landmarks langs routes, die extra bezoekers aantrekt.
- We participeren in Europese projecten gericht op het MKB om te komen tot het ontwikkelen van nieuw en innovatief aanbod en ook in projecten gericht op het realiseren van nieuwe routestructuren.
- We verstrekken leningen via het Leisure Ontwikkelfonds (LOF). Deze leningen worden verstrekt voor de ontwikkeling of de uitvoering van plannen. Het LOF heeft een looptijd tot en met 2026 en wordt in 2024 geëvalueerd. Conform het bestuursakkoord zijn we voornemens het LOF tot en met 2027 in stand te houden. Daarvoor bereiden we in 2026 besluitvorming voor waarbij ook andere deelnemers in het LOF worden betrokken.

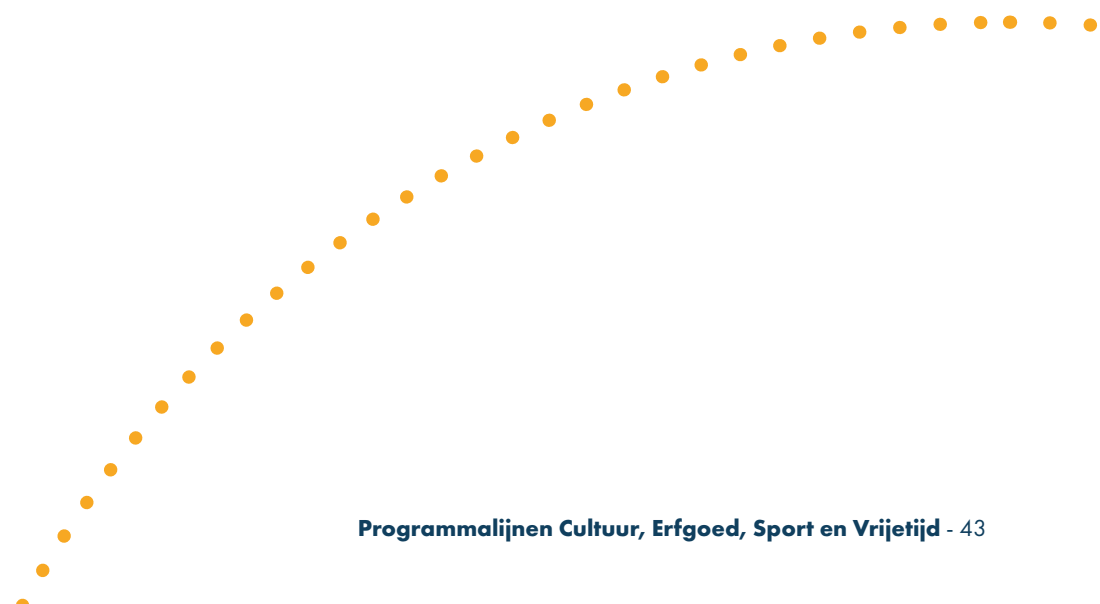

- We zijn actief betrokken bij de ontwikkeling van instrumenten die bijdragen aan een goede belangenafweging van Vrijetijd ten opzichte van de ruimtelijke opgaven.
- We werken In IPO-verband mee aan de plannen die er op nationaal niveau zijn voor de ontwikkeling van een nationale raad voor Toerisme en Recreatie. Doel is dat hiermee het op dit moment versnipperde rijksbeleid bij nationale beleidsontwikkeling meer in samenhang kan worden gezien.
- We leveren op verzoek expertise op het gebied van vrijetijd bij opgave Vitale Vakantieparken (vanuit opgave Veiligheid). Onze betrokkenheid is relevant omdat parken met problematiek op diverse terreinen het imago van Brabant als toeristische bestemming schaden. Wij bieden inzicht in de aantrekkingskracht en imago van vakantieparken in Brabant zodat er meer meerdaagse bezoeken plaatsvinden. We maken hierbij gebruik van bestaande monitoring.

Prestatie-indicatoren

- Jaarlijks oplevering van het jaarplan door het Routebureau Brabant over promotie en kwaliteit routes (wand-, fiets-, vaar- en rutterroutes)
- Besluit in 2025/2026 over vervolg Leisure Ontwikkelfonds

5. Organisatie en uitvoering

5. Organisatie en uitvoering

Voor de realisatie van onze uitvoeringsagenda hebben we mensen en middelen nodig, zowel in onze eigen organisatie als daarbuiten. Hieronder informatie zowel over de inzet van onze mensen en middelen als over de externe partners met wie we intensief samenwerken om onze doelen te bereiken. Ook de financiële planning, risicobeheersing en communicatie en participatie komen aan bod.

5.1 Organisatie

Om deze uitvoeringsagenda te kunnen uitvoeren, beschikken we als provincie over capaciteit (menskracht) en middelen (geld). We voeren de genoemde activiteiten zelf uit en we maken het mogelijk dat anderen (onze uitvoeringsorganisaties of externe partners) activiteiten uitvoeren. Ten aanzien van de taken die we zelf uitvoeren kan gedacht worden aan het organiseren van de uitvoering van onze wettelijke taken op het gebied van bibliotheken, monumentenzorg en archeologie. Maar daartoe beperken we ons niet. Tot ons takenpakket behoort ook het adviseren van andere overheden en initiatiefnemers op het gebied van ruimtelijke plannen. We zorgen ook voor afstemming over ons beleid met gemeenten (bijvoorbeeld via BrabantStad), provincies (via IPO) en het rijk (OCW en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). We werken aan het mogelijk maken van allerlei initiatieven,

onder meer door het opstellen en uitvoeren van subsidieregelingen – denk bijvoorbeeld aan regelingen zoals Pilots Levendig Brabant, Professionele Kunsten, Amateurkunst, Restauraties Rijksmonumenten, Buurtcultuur, Stimulans voor Bewegen. Daarnaast zijn we partner in diverse netwerken, onder andere de Zuiderwaterlinie, Brabant Herinnert en het BrabantSport Fonds. Ook werken we mee aan initiatieven van buiten die aansluiten bij ons beleid en maken deze eventueel ook mee mogelijk. En daarnaast zorgen we intern voor afstemming met andere provinciale opgaven en betrekken waar mogelijk andere programma's (zoals het Ontwikkelbedrijf en Slimme financiering en participaties).

Om de activiteiten zoals opgenomen in deze uitvoeringsagenda allemaal te kunnen realiseren, hebben we deze bestuursperiode 35,2 fte beschikbaar verdeeld over Cultuur (inclusief het secretariaat van het Cultuurfonds), Erfgoed, Archeologie, Sport en Vrijetijd. Dit is inclusief de 4 tijdelijke fte die vanuit bestuursakkoordmiddelen 2023-2027 gedekt zijn (PPN 2025). Op basis van de uitvoeringsagenda zal 1 fte aanvullend worden ingezet voor Erfgoed voor de periode 2025-2027 (dekking vanuit beschikbare programmatische middelen). Daarnaast werken we op onderdelen nauw samen met collega's in onze eigen organisatie op gebied van slimme financiering en deelnemingen, ontwikkelbedrijf en inhoudelijke programma's zoals bijvoorbeeld Natuur, Ruimte en Water.

5.2 Externe partners

Zoals ook uit de omschrijving hierboven blijkt, werken we in onze uitvoering intensief samen met een groot aantal externe partners. Met een aantal hebben we een duurzame relatie. Deze organisaties ondersteunen wij ook in de exploitatie¹³. Hieronder een opsomming van de belangrijkste organisaties met wie we een duurzame relatie hebben en die een belangrijke schakel zijn in de uitvoering van onze ambities. Van elk een beknopte omschrijving wat zij doen. Een aantal kan gezien worden als uitvoeringsorganisatie van de provincie, anderen zijn organisaties die provinciale collecties beheren. Het is onze rol om zorg te dragen voor een goede aansturing en afstemming met deze organisaties.

Cubiss Brabant

Op basis van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen zijn wij verantwoordelijk voor het interbibliothecair leenverkeer en de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van lokale bibliotheken in Noord-Brabant. Cubiss Brabant voert deze wettelijke taken voor ons uit. Hiervoor ontvangt Cubiss jaarlijks circa € 3,4 mln. Hiervan is ca. € 0,9 mln. bestemd voor de distributie van fysieke werken tussen de bibliotheken (het interbibliothecair leenverkeer). De overige middelen worden ingezet voor innovatie.

Kunstloc Brabant

Kunstloc Brabant is de provinciale uitvoeringsorganisatie op gebied van kunst en cultuur. Jaarlijks ontvangt Kunstloc Brabant van de provincie circa € 5,3 mln. exploitatiesubsidie.

Tot een basistaak van Kunstloc rekenen we het beschikbaar stellen van kennis en netwerken m.b.t. culturele sector op het gebied van cultuureducatie, amateurkunst, talentontwikkeling, professionele kunsten en financiering. Zij werken voor het culturele veld, overheden, bedrijfsleven en anderen die zich willen verbinden met cultuur. Programmatische taken zijn in principe tijdelijk van aard.

Brabant C fonds

Het Brabant C fonds is een investeringsfonds waar initiatiefnemers van culturele projecten een aanvraag in kunnen dienen voor financiering. Brabant C voert in 2024 nog in mandaat regelingen van de provincie Noord-Brabant uit. Voor Brabant C fonds geldt dat verkend wordt of het fonds zich kan door ontwikkelen tot een privaat – publiekfonds.

Erfgoed Brabant¹⁴

Erfgoed Brabant is het kennis- en expertisecentrum voor erfgoed in Brabant. Taken zijn het bevorderen van erfgoedbewustzijn onder een groot publiek, het ondersteunen van erfgoedinstellingen en medewerkers en het verbinden van erfgoednetwerken. Erfgoed Brabant ontplooit daarvoor activiteiten op het gebied van educatie, onderzoek en digitalisering (website Brabantserfgoed.nl en de database Brabant Cloud). Museumbezoek voor scholieren wordt gestimuleerd (museumschatjes) en heemkundekringen ondersteund. Erfgoed Brabant ontvangt jaarlijks circa € 2,1 mln.

Monumentenwacht

Stichting Monumentenwacht Noord-Brabant helpt monumenteigenaren bij het onderhouden van hun pand. Naast het beoordelen van de staat van onderhoud, voeren de monumentenwachters kleinschalig herstel- en onderhoudswerk uit en geven zij gerichte adviezen voor de korte en lange termijn. Deze werkzaamheden bevorderen regelmatig onderhoud waarmee de restauratiebehoefte laag blijft. Monumentenwacht ontvang hiervoor jaarlijks circa € 1,1 mln. Vanwege hun onafhankelijke positie adviseren zij ook de provincie en het Rijk bij de uitvoering van subsidieregelingen. Monumenteigenaren worden voor het verduurzamen van hun monument ondersteund door het Loket, Duurzame Monumenten Noord-Brabant.

Monumentenhuis

Stichting Monumentenhuis Brabant is het provinciale Steunpunt Monumenten & Archeologie voor Brabantse gemeenten bij het uitvoeren van hun wettelijke taak op het gebied van monumentenzorg. Ze is aanspreekpunt en helpdesk voor gemeenten, biedt een platform voor afstemming tussen overheden (rijk – provincie – gemeenten) om de kwaliteit van de integrale monumentenzorg te verbeteren en draagt bij aan de deskundigheidsbevordering van gemeenten op het gebied van de monumentenzorg en archeologie. Monumentenhuis ontvangt hiervoor jaarlijks circa € 0,2 mln.

Noordbrabants Museum

Het Noordbrabants Museum (NbM) presenteert kunst, cultuur en geschiedenis van Noord-Brabant. In het voormalige gouvernementspaleis (in eigendom van de provincie) wordt het cultureel erfgoed van Brabant bewaard en tentoongesteld. Het museum levert daarnaast een bijdrage aan het culturele leven van Nederland met een diversiteit aan bijzondere tentoonstellingen met een (inter)nationale aantrekkingskracht. Het museum ontvangt hiervoor van de provincie jaarlijks circa € 4,5 mln. De provincie is eigenaar van het gebouw van het museum, de gebouwen van De Griffie en het provinciaal depot bodemvondsten en gebouw van het Design Museum Den Bosch. Op termijn zal het Design Museum verhuizen naar een nieuwe locatie en zullen de museale ruimtes worden toegevoegd aan die van het NbM ten behoeve van de huisvesting van de JKA Foundation.

Brabant-Collectie

De Brabant-Collectie is in 1837 in 's-Hertogenbosch opgezet door Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant en inmiddels eigendom van de provincie. De Brabant-Collectie bestaat uit prenten, kaarten, handschriften, oude drukken, foto's en kranten (oude en bijzondere collecties), boeken en tijdschriften (nieuwere collecties). De Brabant-Collectie wordt sinds 1986, op basis van bruikleenovereenkomst, bewaard en beheerd door Tilburg University en ontsloten in de universiteitsbibliotheek en via publieksactiviteiten. Tilburg University ontvangt hiervoor jaarlijks circa € 0,7 mln.

BrabantSport

BrabantSport heeft een belangrijke coördinerende rol in de uitvoering van het provinciaal sportbeleid, op het gebied van topsportevenementen (acquisitie & lobby, sponsoring en activatie), talentontwikkeling (aansturing Team NL Centrum Zuid), sportinnovatie en uniek sporten. Voor haar inzet ontvangt BrabantSport jaarlijks circa € 3,2 mln. (inclusief een bijdrage van € 0,4 mln. aan het BrabantSport Fonds).

VisitBrabant

Uitvoerend partner VisitBrabant is de destinationmarketingorganisatie voor Noord-Brabant. Zij laat zien wat Brabant te bieden heeft voor haar eigen inwoners en voor bezoekers van buiten Brabant. VisitBrabant ontvangt jaarlijks een begrotingssubsidie van circa € 1,7 mln. Hierin is een bedrag van € 0,25 mln. voor het Routebureau inbegrepen.

5.3 Europese samenwerking

We onderzoeken in nauwe samenwerking met het Team Europese programma's gedurende deze bestuursperiode of - en zo ja - op welke wijze we meer gebruik kunnen maken van Europese fondsen waarmee we Brabantse projecten kunnen ondersteunen. (Meer onder kopje 'Risico's/ financiële voorzorg')

5.4 Middelen

De middelen die we deze bestuursperiode voor deze uitvoeringsagenda inzetten, staan in onderstaande tabel. Daarbij is een onderverdeling gemaakt in de jaren. Niet al ons budget is al verdeeld over de jaren. We beschikken daarom over reserves die we wel in deze periode gaan inzetten ten behoeve van deze uitvoeringsagenda. Zie ook de toelichting "Realistisch plannen en inspelen op nieuwe ontwikkelingen en kansen" hieronder.

Beleidsonderdeel	2024	2025	2026	2027	Reserve
Levendig Brabant alg.	0,8	1,5	Momenteel geen budget gereserveerd	Momenteel geen budget gereserveerd	8,7
Cultuur	26,5	23,4	24,1	24,2	0,3
Erfgoed	19,5	16,6	15,7	15,7	7,5
Sport	4,4	3,9	3,9	3,9	5,8
Vrijetijd	2,6	3,4	2,7	2,7	Geen reserve
Totaal	55,2	50,4	47,6	47,7	22,3

(Genoemde bedragen zijn in miljoenen Euro's)

Inzet bestuursakkoordmiddelen (BA 2023-2027)

Middels deze uitvoeringsagenda worden ook de gehonoreerde bestuursakkoordmiddelen 2023-2027 ingezet van totaal € 34 mln. (zie PPN 2025) en maken integraal onderdeel uit voor bovenstaande tabel. Bij de PPN 2025 zelf is hiervan reeds € 15 mln. ingezet (zie bijlage 3 PPN, begrotingswijziging). Via deze uitvoeringsagenda worden de resterende € 19 mln. ingezet. Hierbij wordt € 8,3 mln. opgenomen in de meerjarenraming en ingezet voor:

- € 4,0 mln. Brabant C
- € 0,6 mln. Junior-conservatoren
- € 0,7 mln. van Gogh Homeland Experience
- € 1,5 mln. Inclusief aanbod
- € 1,5 mln. Benutten creativiteit

Realistisch plannen en inspelen op nieuwe ontwikkelingen en kansen

Om realistisch te ramen alsook om flexibiliteit in onze planning en programmering te bewerkstelligen, programmeren we vooral de jaren 2025-2027 niet helemaal 'vol'. Zo blijft er ruimte om snel in te kunnen spelen op en invulling te kunnen geven aan nieuwe ontwikkelingen en kansen (zie ook Bestuursakkoord 2023-2027, paragraaf realistisch plannen, blz. 51.). Daarom wordt vooralsnog een deel van de bestuursakkoordmiddelen ad € 10,7 mln. toegevoegd aan de reserve Cultuur en Samenleving. Deze middelen zijn in principe bestemd voor Versterking Levendig Brabant (waaronder bijv. vervolg pilots Levendig Brabant) (€ 7,8 mln.), Sport en Maatschappij (bijv. bewegen stimuleren) (€ 1,5 mln.), molenroedeproblematiek (€ 0,6 mln.), inspelen op kansen uit Europa (€ 0,5 mln.) en inclusief aanbod (€ 0,25 mln.) De middelen worden op een later moment op basis van concrete uitwerking, kansen en initiatieven van buiten opgenomen in de meerjarenraming.

Daarnaast is er in de aan CESV gelieerde reserves nog € 10,4 mln. aan bestaande middelen beschikbaar die ook worden ingezet voor realisatie van de uitvoeringsagenda. Dit betreft voor € 6,9 mln. middelen t.b.v. Erfgoed, € 3,3 mln. t.b.v. Sport en 0,4 mln. t.b.v. CESV algemeen. Vanuit de € 3,3 mln. voor Erfgoed gereserveerde middelen zal middels begrotingswijziging € 0,4 mln. worden ingezet t.b.v. 1 fte aanvullende capaciteit (zie paragraaf Organisatie).

Het geheel aan in reserves beschikbare middelen is in de tabel separaat aangegeven.

5.5 Risicobeheersing

De uitvoering van de agenda kent onzekerheden, risico's en ook kansen. Een aantal ervan hebben we in beeld, en toch kunnen en zullen zich tijdens de uitvoering onverwachte risico's en kansen voordoen. We hoeven maar terug te denken aan de coronapandemie die zich in 2020 plots aandienende. De impact hiervan was immens, zeker ook in de sectoren waar dit programma betrekking op heeft. Ook is al enige tijd sprake van een terugloop in het verenigingsleven (m.b.t. aantallen lidmaatschappen en beschikbare vrijwilligers). Zonder dat we hier direct invloed op hebben, constateren we dat deze trend ook voor Levendig Brabant relevant is. Denk daarbij aan amateurkunst, erfgoed en sport. Maar maatschappelijke zaken als deze buiten beschouwing gelaten, proberen we zo goed mogelijk voorbereid te zijn en maatregelen te treffen.

Financiële voorzorg

Bij de PPN25 waren uit voorzorg extra middelen gereserveerd om zo een kans te kunnen benutten om de professionele kunsten in Brabant mogelijk extra te versterken. Met deze extra middelen is een plus gezet op de subsidieplafonds voor de Professionele Kunsten, waardoor er inderdaad meer instellingen gehonoreerd kunnen worden. En met het honoreren van extra Brabantse instellingen in het kader van de landelijke basisinfrastructuur, halen we extra geld uit "Den Haag" naar Brabant.

Ook hebben we bij de PPN25 middelen gereserveerd om in te kunnen spelen op en mee te kunnen bewegen in geval zich internationale samenwerkingsinitiatieven voordoen en zo Europese middelen naar Brabant te halen. Of een of meerdere initiatieven van de grond gaan komen, weten we niet. In dit programma zijn dergelijke internationale samenwerkingen in bijvoorbeeld Europese projecten een relatief onbekende manier van werken. Maar we zullen ons ervoor inzetten en werken hierbij intern goed samen met het provinciale programma Slimme Financiering en Deelnemingen.

Rijk en gemeenten

Voor een levendig Brabant is de provincie in grote mate afhankelijk van de inzet van Rijk en gemeenten ten behoeve van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Wanneer door deze overheden wordt bezuinigd, zal dat zijn weerslag hebben op de sectoren en daarmee op wat wij van onze ambities kunnen waarmaken. In reactie op het recent gepresenteerde regeerprogramma van het kabinet Schoof: we houden vast aan onze doelstellingen, zoals we ook vasthouden aan het uitgangspunt dat we geen gaten dichtlopen die het Rijk laat vallen. Tegelijkertijd constateren we dat rijksbeleid wel van invloed kan zijn op de mate waarin we onze ambities kunnen realiseren. Omdat uitwerkingen van de gepresenteerde plannen niet al morgen zullen ingaan, voorzien we dat deze niet direct van invloed is op de uitvoering van de Uitvoeringsagenda 2024-2027. Als de per 2026 voorgenomen BTW-verhoging doorgang vindt, kan dit effect hebben op de toegankelijkheid van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd.

Rijk: Meer algemeen merken we op dat het Rijk bij nieuwe ontwikkelingen steeds vaker vraagt om matching van middelen. Zoals bijvoorbeeld voor de aanpak restauratie kanjermonumenten. Op dat moment zal er een analyse worden gemaakt wat de impact is op onze ambities en of aanpassingen in de uitvoering gewenst zijn. Waar gewenst en mogelijk komen we hier zo veel als mogelijk aan tegemoet eventueel door binnen het programma budgetten te verschuiven. Indien het om substantiële investeringen gaat, zal het niet op die manier opgelost kunnen worden. In voorkomend geval zal PS hierover worden geïnformeerd.

Gemeenten: Wat de komende jaren wel zou kunnen gaan spelen, is een veranderde financiële situatie bij gemeenten. Er is een herstructurering van het Gemeentefonds aangekondigd, maar op dit moment is niet duidelijk hoe en per wanneer. De gemeentefinanciën zijn naar de toekomst toe op dit moment daarom ongewis. Afhankelijk van de ontwikkelingen op dit gebied, kan dit van invloed zijn op de mate waarin we samen met gemeenten initiatieven kunnen ontplooiën. De provincie hanteert het adagium dat we geen gaten vullen die het gevolg zijn van bezuinigingen elders. Het ligt in lijn der verwachting dat bezuinigingen bij gemeenten wel gevolgen zullen hebben in de mate waarin Brabant als een levendig provincie wordt ervaren. Op dat moment zal er een analyse worden gemaakt wat de impact is op onze ambities en of aanpassingen in de uitvoering gewenst zijn. In voorkomend geval zal PS hierover worden geïnformeerd.

Vrijwilligers

Vrijwilligers vervullen een belangrijke rol binnen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. En we zien een maatschappelijke trend dat een groot deel van de Nederlanders weliswaar nog altijd wel bereid is om zich vrijwillig ergens voor in te zetten, echter vaker op een vrije en losse manier in plaats van door zich gedurende langere tijd ergens aan te verbinden. Vooralsnog is de veronderstelling daarom dat er niet per se een tekort is aan vrijwilligers, maar dat de werving en de rol van de vrijwilligers bijzondere aandacht vraagt. Onze uitvoeringsorganisaties zijn vraagbaak voor de sectoren. Op die manier houden we een vinger aan de pols en we zullen zo nodig, indien de signalen daartoe aanleiding geven, hierover met hen en gemeenten in gesprek gaan.

Adaptief werken

Als provincie zijn we altijd een speler in een groter geheel. En voor het welslagen van onze uitvoering zijn we veelal afhankelijk van externe partijen die voorstellen ontwikkelen. Indien om wat voor redenen deze voorstellen onvoldoende worden aangeboden (of er bijvoorbeeld geen indieners zijn bij een subsidieregeling) en dit gevolgen heeft voor de resultaten die we willen bereiken, zullen we bezien hoe hierop te reageren en in overleg gaan om te bepalen of we ons beleid op dat punt moeten aanpassen dan wel of we onze ambities moeten bijstellen. Om te voorkomen dat we te laat met onverwachte/ongewenste situaties worden

geconfronteerd, voeren we periodiek gesprekken met onze partners en tevens gebruiken we portfoliomanagement om de voortgang van projecten te monitoren. Met onze uitvoeringsorganisaties maken wij daarnaast jaarlijks afspraken over hun activiteiten en bespreken we met hen eveneens periodiek de voortgang. Eventuele afwijkingen of aanpassingen in de planning worden waar nodig in de S&V-cyclus verwerkt en met Provinciale Staten gedeeld.

5.6 Communicatie en participatie

Diverse partners en ook burgers hebben bijgedragen aan de totstandkoming van het beleidskader Levendig Brabant 2030. In de uitvoering van ons beleid willen we nadrukkelijk met hen in contact blijven. We gaan de resultaten die we bereiken actief communiceren met de buitenwereld. Hierbij zullen we zeker ook Provinciale Staten informeren. We laten zien wat we doen en wat we bereiken. We brengen het aanbod van Levendig Brabant actief onder de aandacht van inwoners en bezoekers van Brabant zodat meer mensen hier gebruik van maken.

We staan open voor initiatieven vanuit onze samenleving die aansluiten bij de doelstellingen van ons beleid en waar wij als provincie als partner bij kunnen aansluiten. Soms als partner bij de idee-ontwikkeling, soms als partner bij de planontwikkeling en soms als partner in de realisatie. Wij zullen steeds open en transparant richting deze initiatieven communiceren of we voor ons een rol zien - en zo ja - wat deze is.

We zullen met onze uitvoeringsorganisaties regelmatig in gesprek gaan om te bespreken hoe de uitvoering loopt, hoe we nog beter onze ambities kunnen realiseren en ook om te verkennen in hoeverre bijsturing gewenst is. Daarnaast zullen we een- à tweemaal per jaar met al onze uitvoeringsorganisaties gezamenlijk in gesprek gaan om te zien waar verbindingen mogelijk zijn tussen de verschillende beleidsterreinen van Levendig Brabant en waar we van elkaar kunnen leren.

6. Monitoring

6. Monitoring

Om de voortgang en effectiviteit van onze inspanningen te kunnen volgen, monitoren we deze nauwlettend. Prestatie-indicatoren volgen de voortgang van de uitvoering. Output-indicatoren geven inzage in de mate waarin we erin slagen om onze doelen dichterbij te brengen.

In hoofdstuk 3 en 4 zijn prestatie-indicatoren opgenomen die inzage geven in de voortgang van de uitvoering. PS worden hierover jaarlijks geïnformeerd via het programmeringsdocument. Logisch kan een verdere concretisering van de uitvoering ook leiden tot een actualisatie van de prestatie-indicatoren.

In de begroting wordt jaarlijks aan de hand van output-indicatoren gerapporteerd. Deze zijn tegelijk met het beleidskader Levendig Brabant 2030 gepresenteerd en vastgesteld. Op dat moment was al aangekondigd dat enkele indicatoren nog verder uitgewerkt zouden worden. Dat is inmiddels gebeurd. De volledige set van indicatoren gerubriceerd aan de hand van de vier hoofddoelen vindt u hieronder.

Vanuit het programma Levendig Brabant lopen vanuit het verleden verschillende sectorale monitors op gebied van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. We hebben op basis hiervan een set van indicatoren geselecteerd die ons in staat stelt om de ontwikkelingen in Brabant in relatie tot onze doelen op hoofdlijnen te kunnen volgen. De keuzes voor de indicatoren volgt uit de beschikbare informatie.

Doel 1: Bevorderen van een passend aanbod

	Indicator	Streefwaarde
1.1	Bezoekersaantallen cultuur, erfgoed en sport. Aandeel van de inwoners in Brabant dat jaarlijks cultuur en sport bezoekt of actief beoefent. Gemeten wordt: <ul style="list-style-type: none"> • bibliotheken (lidmaatschap en bezoek) • voorstellingen (theater, muziek, bioscopen en overige) • museumbezoek • bezoek sportwedstrijden • actieve sportdeelname • actieve deelname amateurkunst 	We streven naar toename van het aandeel inwoners van Brabant dat cultuur/ erfgoed/ sport beoefent of bezoekt: Huidige score: - (nog niet alle data zijn beschikbaar)
1.2	Tevredenheid inwoners met het culturele aanbod. Aandeel van de inwoners in Brabant dat een positief oordeel heeft over het aanbod in onze provincie van tentoonstellingen, podiumkunsten en bioscopen	Wij streven naar groeiende tevredenheid: Huidige score: Rapportcijfer 7,4 (2023) Streefwaarde 2027: Rapportcijfer 7,8
1.3	Tevredenheid inwoners met het sport- en bewegingsaanbod. Aandeel van de inwoners dat een positief oordeel heeft over het sport- en bewegingsaanbod. Gemeten wordt: <ul style="list-style-type: none"> • aanwezigheid van voldoende sportaccommodaties • keuzemogelijkheden sport in de buurt • aanwezigheid voldoende wandel- en fietspaden of openbare plekken om te bewegen 	We streven naar een groeiend aantal inwoners dat tevreden is met sport- en beweegaanbod: Huidige score: (2022) 84% Streefwaarde 2027: 88%
1.4	Internationale bezoekers aan Noord-Brabant. Het aantal bezoekers van buiten de provincie dat minimaal één nacht in Brabant doorbrengt	Vergelijking van Brabant met andere (concurrerende) provincies: we willen tot de beste vijf behoren. Huidige score: 7e plaats (2022) Streefwaarde 2027: 5e plaats
1.5	Staat van onderhoud rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis) in Noord-Brabant): percentage rijksmonumenten waarvan de staat van onderhoud matig tot slecht is	We streven naar een daling van het percentage monumenten dat in matige of slechte staat van onderhoud verkeert: Nulmeting (2017) is 18,7% Huidige score is: 17% (2024) Streefwaarde 2027: 15,5%

Doel 2: Bevorderen van breed en divers aanbod met focus op jongeren (inclusief aanbod)

	Indicator	Streefwaarde
2.1	De mate van cultuur-, erfgoed- en bibliotheekdeelname door verschillende groepen die nu minder goed bereikt worden, zoals jongeren, niet-stedelingen en praktisch opgeleiden	We streven naar toename van het percentage inwoners uit verschillende groepen dat cultuur / erfgoed / sport beoefent of bezoekt. Huidige score: - (nog niet alle data zijn beschikbaar)
2.2	Het aandeel jeugd en jongvolwassenen dat gebruik maakt van sport: participatiegraad sport onder jongeren 16-29 jaar (op basis van tweejaarlijks onderzoek)	We streven naar toename: Huidige score: Jeugd: 78,9% Jongvolwassenen: 59,8% Streefwaarden: Jeugd: 80% Jongvolwassenen: 75%
2.3	Rapportage publieksbereik: een tweejaarlijkse kwalitatieve rapportage over de mate waarin organisaties in de vier sectoren actief werken aan vergroting en verbreding van het bereikte publiek. Hierin zal expliciet aandacht worden besteed aan jongeren	We streven naar een groeiend aantal organisaties dat hier stappen in zet en successen laat zien: Huidige score: 2025 eerste rapportage

Doel 3: Stimuleren van innovatie en vernieuwing, inclusief talentontwikkeling

	Indicator	Streefwaarde
3.1	Rapportage innovatievermogen organisaties: een tweejaarlijkse kwalitatieve rapportage over de mate waarin organisaties in de vier sectoren beschikken over innovatievermogen waarbij onder meer gekeken wordt naar nieuwe markten, managementinnovatie, digitale transformatie, sociale innovatie en verduurzaming)	We streven naar een groeiend aantal organisaties dat hier stappen in zet en successen laat zien. Huidige score: 2025 eerste rapportage
3.2	Aantal talenten sport en cultuur dat jaarlijks wordt ondersteund via talentontwikkelingsprogramma's van de provincie in cultuur en sport	We streven naar het gelijk blijven van het aantal talenten dat jaarlijks ondersteund wordt. Huidige score (2023): 120 talenten cultuur en 450 talenten sport Streefwaarde 2027: 120 talenten cultuur, 450 talenten sport

Doel 4: Bijdrage aan maatschappelijke opgaven

	Indicator	Streefwaarde
4.1	Het aandeel van de Brabantse jongeren en volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen	We streven naar groei: we willen dat in 2030 meer dan 75% aan de beweegrichtlijnen voldoet. Nulmeting (2020): 49,3% van de bevolking voldeed aan de beweegrichtlijnen Huidige score: 55,0% van de jongeren en 49,3% van de volwassenen voldoen aan de beweegrichtlijn
4.2	Rapportage bijdragen Levendig Brabant aan maatschappelijke opgaven: een kwalitatieve rapportage over de projecten waarin vanuit Levendig Brabant een bijdrage wordt geleverd aan de maatschappelijke opgaven	We streven naar een groeiend aantal projecten over de maatschappelijke opgaven waaraan vanuit de sectoren cultuur, erfgoed, sport, vrijetijd een bijdrage wordt geleverd Huidige score: 2025 eerste rapportage

We erkennen de beperkingen van bestaande data. Zo ontbreekt het momenteel bijvoorbeeld aan informatie om een goed beeld per regio te schetsen van zowel het voorzieningenniveau als de financiële stromen. Hierdoor is het lastig om een overall beeld te schetsen van hoe Brabanders de levendigheid van hun omgeving ervaren en het gebruik ervan door verschillende publieksgroepen. We zullen daarom een monitor Levendig Brabant ontwikkelen op basis waarvan we het gesprek over het aanbod van de vier sectoren kunnen voeren met gemeenten en het Rijk. Aan de hand van een prototype zullen we onderzoeken of een dergelijk instrument ons kan helpen. De huidige monitor Waarde van Cultuur zal hiertoe worden aangepast en uitgebreid.

Stimuleren data-gedreven werken

We verkennen de mogelijkheden om data beschikbaar te stellen ter bevordering van het publieksbereik van onze vier sectoren. We starten met het verbeteren van onze eigen monitoring en zijn blij dat er ook landelijk en provinciaal stappen gezet worden om de informatiehuishouding te verbeteren. Hierop willen we meebewegen. We willen deze data vervolgens ook ter beschikking stellen aan de sectoren. Onze focus gaat daarbij aller eerst uit naar het vergroten van het inzicht in publieksbereik (centrale opgave A). Zo zullen we verkennen welke data beschikbaar zijn (of eventueel beschikbaar gemaakt kunnen worden) over publieksbereik en leefstijlen (vergelijkbaar met [de Culturele Smaak van Brabanders](#)), om deze dan ook aan onze vier sectoren beschikbaar te stellen. Daarnaast onderzoeken we in de periode 2024-2027 in het kader van een Interreg-project voor bezoekersmanagement welke data nodig zijn voor het sturen van bezoekersstromen rond natuurgebieden en welke rol de provincie kan spelen in het beschikbaar-stellen van deze data (centrale opgave B).

Eindnoten

- 1 DEN is een landelijk Kennisinstituut voor digitale transformatie dat zich o.a. richt op publieksbereik.
- 2 De inzet van CMK-4 is dat eind 2028 deelnemende Brabantse scholen (PO en VO) cultuuronderwijs geïmplementeerd hebben in hun onderwijscurriculum en ook gemeenten cultuureducatie een stevige plek hebben gegeven in hun beleid waarmee zij het onderwijs voldoende kunnen blijven ondersteunen. Om dit te bereiken zetten we in op ondersteuning bij curriculumvernieuwing, inzet op toegang voor cultuur voor alle leerlingen/kansengelijkheid en professionalisering. Momenteel wordt op landelijk niveau gewerkt aan curriculumvernieuwing waarin ook nieuwe kerndoelen voor kunst & cultuur worden opgenomen. Deze ontwikkeling volgen wij nauwgezet en geven wij een plek in de uitvoering van CMK4.
- 3 Dat doen we bijvoorbeeld door het creëren van een aantal producten of het ondersteunen van routes rondom de verhalen (bv rondom klooster). We geven uitvoering aan de samenwerkingsovereenkomst die we hebben getekend met VisitBrabant en de Vereniging van Samenwerkende Kloosters.
- 4 De molenroede problematiek is het probleem bij molens met betrekking tot de verbindingen tussen deelbare molenroeden, waarin de huidige regeling voor restauratie van Rijksmonumenten niet voorziet.
- 5 Het betreft projecten uit het voormalige programma Grootchalige Erfgoedcomplexen (Erfgoedfabriek). Het betreft o.a. projecten zoals Abdij van Berne, Bovendonk, drie-eenheid Velp, Catharinadal, Dongecentrale, Fort Isabella, Fort Sabina, Kasteel Gemert, Klooster Megen, MOB-complex Wanroij en Moederhuis Dongen.
- 6 We werken hierbij samen met het programma Energie. Dit loket evalueren we in 2025 en afhankelijk daarvan besluiten we of we het loket zullen continueren.
- 7 Het Interbestuurlijk toezicht doen we op basis van de omgevingswet, als onderdeel van IBT Omgevingsrecht en zoals ook uitgewerkt in ons beleidskader Toekomstbestendig Bestuur. We werken daarbij vanaf 2024 nauw samen met het landelijk programma Erfgoed en Overheid. Dit programma richt zich op de verbetering van de uitvoering van Monumentenzorg en Archeologie door gemeenten en provincies.
- 8 We zetten in op die gebiedsontwikkelingen die majeur zijn voor de provincie Noord-Brabant, die plaatsvinden in cultuurhistorisch waardevolle gebieden, die bijdragen aan duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen of die een duidelijke relatie hebben met onze verhaallijnen. We hanteren daarbij zoveel mogelijk een integrale aanpak met andere programma's, zoals met Natuur en Water. Voorbeelden zijn de majeure urgente dijkversterkingsprojecten langs de Maas (hoogwater beschermingsprogramma), het Brabants Groene Maatpak, de watermolenlandschappen en landgoederen voor klimaatadaptatie. Hiervoor ontwikkelen we projecten bijvoorbeeld via de Erfgoeddeal met het Rijk.
- 9 Vanuit het BrabantSport fonds worden projecten die zijn verbonden met een topsportevenement ondersteund die gericht zijn op: jongeren met obesitas, mensen met een chronische aandoening of beperking (uniek sporten), eenzame ouderen of jongvolwassenen met stress. Inzet van deze projecten is om hen in beweging te krijgen.
- 10 De regionale sportloketten zijn sportloketten waarin gemeenten samenwerken op het gebied van Uniek Sporten Brabant. Brabant is daarbij verdeeld in zeven regio's.

11 Wicked problems zijn onder andere: Bewoners in aandachtswijken sporten minder; kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit; sport en bewegen wordt te weinig ingezet binnen de gezondheidszorg; de waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar; de sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt en de betaalbaarheid van sport staat onder druk.

12 Het verhaal van Vincent van Gogh in Brabant is van grote waarde voor het aantrekken van met name buitenlandse bezoekers. Voor veel Van Goghliefhouders over de hele wereld is zijn verhaal een bron van inspiratie. Niet alleen zijn werk, maar ook de plekken waar Van Gogh heeft gewerkt en gewoond, trekken meer en meer bezoekers. Zijn erfgoed is hier nog tastbaar aanwezig.

We ondersteunen de Van Gogh Sites Foundation. Zij zet zich in voor het behoud en de ontwikkeling van dit erfgoed. Zo kan het doorgegeven worden aan toekomstige generaties. We blijven conform het bestuursakkoord deze stichting ondersteunen. We zullen conform het bestuursakkoord de doorontwikkeling van Van Gogh Homeland verkennen in relatie tot de regiodeal Midden-Brabant en op basis van een projectvoorstel van incidentele ondersteuning kunnen voorzien. Eventuele inzet met betrekking tot Van Gogh Nationaal Park is op dit moment niet voorzien aangezien concrete projecten ontbreken en zal afhankelijk zijn van nadere bestuurlijke positiebepaling rondom de provinciale rol hierin.

13 De exploitatiebijdragen aan onze uitvoeringsorganisaties of externe partners kunnen jaarlijks enigszins fluctueren. Genoemde bedragen zijn gebaseerd op de subsidie 2024.

14 Naast Erfgoed Brabant ondersteunt de provincie ook nog een paar kleine initiatieven: Brabants Heem, de koepel voor de Brabantse Heemkundekringen waar 124 Heemkundekringen bij zijn aangesloten met meer dan 30.000 leden; De Federatie van Schuttersgilden, de vrijwillige koepelorganisatie van de 220 Brabantse Schuttersgilden met als doel de gilden in stand te houden; de Restauratie Opleidingsprojecten (ROP) Zuid, een samenwerking van de bouwsector, het ministerie en provinciale overheden om de kwaliteit van het restauratievakgebied te waarborgen.

Uitvoeringsagenda Levendig Brabant **2024 – 2027**

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
5216 TV 's-Hertogenbosch

www.brabant.nl

Vastgesteld d.d. 1 oktober 2024